SENE: 8 SAYI: 94

Adliye Cerîdesi

MAYIS - 1930

ABONE ŞERAİTİ

Adet		Kuruş
12	Bir Seneliği	300

Perakende olarak beher numarası Kuruş 30

İSTANBUL
CEZRÎ MATBAA
1930

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

MÜNDERİCAT

RESMÎ KISIM

Kanunlar:
— 1574, 1575, 1577, 1578, 1582 numaralı kanunlar.

Kararlar ve Tefsirler:
— 553, 554, 555 numaralı kararlar ve 158 numaralı tefsir.

H. V. Kararları:
— 8861, 8909, 8984, 9040 numaralı kararnameler.

T. Tevhidi içtihat kararları:
— 4-12-929 tarih ve 26 numaralı tevhidi içtihat kararı.

Vekâletçe yapılan tamimler:
— İcra ve noter dairelerinden bankalara verilen emanat hakkında.

Talimatnameler:
— Ecnebilerin memleketimizde seyahat ve ikametlerine dair.

Mütalâalar:
— Cezaî mütalâalar.

GAYRÎ RESMÎ KISIM
— Nesebi sahih olmıyan çocuk.
Muharriri: Kemal B.

Kararlar:
— Türk Temyiz Mahkemesi kararları.

İLÂVE FORMALAR
— Ceza muhakemeleri usulü kanunu.
— Hukuku ceza ve ilmi tıp.
Dr. M. Hayrullah B.
— Adliye Teşkilâtı haritası.

Adliye Vekâleti tarafından neşrolunur.

T.C. 1923 EŞME MÜDÜRLÜĞÜ MUMİLİĞİ

Adliye Ceridesi

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur.

Sene: 8 Mayıs 1930 Sayı: 94

RESMÎ KISIM

KANUNLAR

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 36 ıncı maddesinin dördüncü fıkrasını muaddil kanun

Kanun numarası: 1582
Neşri tarihi: 19-4-930

Madde 1 — Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 36 ıncı maddesinin dördündcü fıkrası aşağıda yazılı şekilde tadil edilmiştir.

Hâkimin reddi talebinin mahkemece kabul edilmemesi halinde reddi isteyen kimseden ret talebinin mahiyetine göre 10 liradan 300 liraya kadar para cezası alınır.

909

MİLLİ KÜTÜPHANE-ANKARA 1946

Madde 2 — Yukarıki madde hükmü Ceza muhakemeleri usulü kanunundaki hâkimin reddi hadiselerinde dahi tatbik olunur.

Madde 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 — Bu kanunun hükmünü icraya Adliye Vekili memurdur.

***

Gümrük tarifesi kanununun tadiline dair kanun

Kanun numarası: 1577
Neşri tarihi: 5-4-1930

Madde 1 — 8 haziran 1929 tarih ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununun birinci maddesine merbut tarifenin 114 numarsının (A) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

A) Metre murabbaı ne olursa olsun şark halısının yüz kilosundan (3 lira).

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye ve İktısat Vekilleri memurdur.

***

1108 numaralı maaş kanununa müzeyyel kanun

Kanun numarası: 1574
Neşri tarihi: 29-3-930

Madde 1 — Dördüncü maddenin son fıkrasındaki (müstâfa addolunur) kaydı zabitlerle askerî memurlara şamil değildir.

Madde 2 — İhtilâs ve irtikâptan başka, vazifelerine müteallik husus-

lardan dolayı muhâkeme edilmek üzere açığa alınan zabitlerle askerî memurlara muhakemeleri müddetince yarım maaş verilir. Muhakemeleri neticesi beraet etseler de kendilerine ayrıca bir şey verilmez.

Madde 3 — İhtilâs ve irtikâp suçlarile açığa çıkarılan ve vazifelerinden veya âdi ve şahsî suçlardan mevkuf olarak muhakeme altına alınan zabitlerle askerî memurların muhakemeleri müddetince yalnız efrat gibi iaşeleri temin olunup kendilerine beraet etseler dahi mevkuf oldukları müddet için bir şey verilmez.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Milli Müdafaa Vekilleri memurdur.

***

Gazete primleri hakkında kanun

Kanun numarası: 1575
Neşri tarihi: 29-3-930

Madde 1 — Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki kanunun mer'iyete girdiği tarihten beri filen çıkmakta bulunan siyasî gazetelerin sahiplerine merbut cetvele göre üç sene müddetle prim verilir.

Madde 2 — 1929 senesi primi karşılığı olan (60 700) lira Maliye bütçesinde (Gazeteler primi) namile açılacak 229 uncu fasla fevkalâde tahsisat olarak konulmuştur.

Madde 3 — 1930 ve 1931 primleri seneleri bütçelerine konularak o senelerin ikinci altı ayları zarfında verilir.

Madde 4 — Primin verilmesi gazetelerin fasılasız çıkmalarına bağlıdır. Kapanan gazetelerin primleri kesilir.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye Vekili memurdur.

Cetvel

	1929	1930	1931
1 — Rotatif makinede basılanlar için	7 000	5 250	3 500
2 — Düz makinede basılanlardan:			
1 - Sayıfası 47×62 santimden büyük olanlar için	2 200	1 550	1 100
2 - » 40×56 » »	1 800	1 350	900
3 - » 31×47 » »	900	650	450
4 - » Üçüncü sınıftan daha küçük olanlar için	600	450	300

Not: 1 — Cetvelde gündelik çıkan gazeteler için verilecek prim miktarları gösterilmiştir. Diger gazeteler için sınıflarına göre haftada bir çıkanlara 1/6, haftada iki çıkanlara 1/3, haftada üç çıkanlara 1/2 nisbetinde prim hesap edilir.

2 — Gazetelerin dört sayıfa çıkmaları esastır. İki sayıfa çıkanlara sınıflarına göre %30 noksanile prim verilir.

***

Muamele vergisi hakkındaki kanunun üçüncü maddesinin tadiline dair kanun

Kanun numarası :1578
Neşri tarihi: 5-4-930

Madde 1 — 21 mayıs 1927 tarih ve 1039 numaralı muamele vergisi hakkındaki kanunun üçüncü maddesinin (H) Fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

H) El ile yapılan kilimler, halılar ve şark halıları.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanun hükmünü icraya Adliye, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

KARARLAR VE TEFSİRLER

Köy kanununun 44 üncü maddesinin 2 inci fıkrasının tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No: 555

442 numaralı köy kanununun 44 üncü maddesinin:

(İhtiyar meclisi: mektep, cami, hamam gibi köylüye faydalı olan işleri yapmak için istediği yeri değer parasile satın alır. Mal sahibi razı olmazsa kaza idare meclisi işi gözden geçirir. Kaza idare meclisinin kararına söz yoktur.)

Diye yazılı olan ikinci fıkrasındaki sarahate göre istimlâkin köylü için faydalı olup olmadığı hususuna veya bedelin miktarına karşı yapılacak itirazların kat'î ve nihaî surette kaza idare heyetlerince karara raptı lâzım geldiğinden bu hususta tefsire mühtaç bir cihet görülmediği Umumî Heyetin 43 üncü in'ikadının birinci celsesinde takarrür etmiştir.

3 - 4 - 1930

Memurin kanununun 35 ve 55 inci maddelerinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No: 553

Memurların inzibatî cezaları memurin kanununun 26 ıncı maddesinde zikir ve tadat olunduktan sonra 55 inci maddesinde ittihamı mucip mevat memura tebliğ edilerek cevap alınmadan inzibat komisyonlarının karar ittihaz edemeyecekleri tasrih cdilmektedir. 35 inci madde ise memur aleyhine inzibatî ve cezaî bir muameleyi müstelzim olmamak üzere halk tarafından vuku bulan ve dairei aidesi tarafından varit görülen şikâyet üzerine mahalline müfettiş veya muhakkik gönderilerek tahkik raporları üzerine badettetkik vaki şikâyet teeyyüt edince memurun rızasına bakılmayarak inzibat komisyonlarının kararile tahvilin caiz olduğunu gösterir

bir madde olduğu gibi mecburî tahvilin inzibatî cezalardan madut olmadığı da bedihidir. Bu sebebe ve maddelerin vaziyet ve sarahatine binaen esbabı muhikka ve zaruriyeye tevafuk ettiğine badettetkik komisyonca kanaat hasıl olmak şartile memurun müdafaasının alınmasına lüzum yoktur. Mezkûr maddeler kâfi derecede vuzuhu haiz olduğu cihetle tefsire mahal olmadığı, Umumî Heyetin 40 ıncı in'ikadının 1 inci celsesinde takarrür etmiştir.

27 - 3 - 930

Mucurun Kabaca köyünden Abbas oğlu İbrahim ve Mehmet oğlu Mustafanın ölüm cezasına çarpılmaları hakkında

Karar No: 554

Mucurun Kabaca köyünden Şeyh Mehmet oğlu Aliyi iş bulmak için gittikleri Konyadan köylerine avdetleri sırasında parasına tamaan birlikte başını parçalıyarak öldürdükten sonra cürmün izini kaldırmak ve cezadan kurtulmak maksadile maktulü kuyuya atan Kabaca köyünden Kâhya oğullarından Abbas oğlu 316 doğumlu İbrahimle Köse oğullarından ve aynı sene doğumlularından Mehmet oğlu Mustafa haklarında icra kılınan muhakeme neticesinde Aksaray ağır ceza mahkemesinden ölüm cezasına mahkûmiyetlerine dair verilen kararın tahfif ve tahvilini müstelzim bir sebep görülemediğinden Teşkilâtı Esasiye Kanununun 26 ıncı maddesine tevfikan mezkûr cezanın infazına, Umumî Heyetin 41 inci in'ikadının 1 inci celsesinde karar verilmiştir.

29 - 3 - 930

Memurin kanununun 70 inci maddesinin tefsiri: Mülkiye tekaüt kanununun bahşettiği müktesep hakların mahfuziyeti hakkında

Tefsir No: 158

11 Ağustos 1325 tarihli mülkiye tekaüt kanunu ve onun müzeyyelâtı ve bazı kavanini mahsusa ile müddeti tekaüde mahsup olacağı kabul edilmiş olan müddet ve zamanlardan dolayı memurin kanununun ahkâmı

maliyesinin mebdei mer'iyeti olan 1 haziran 1927 tarihine kadar iktisap edilmiş olan hukuk mahfuzdur. Ancak 1 haziran 1927 tarihinden bugüne kadar geçmiş ve bundan sonra geçecek olan müddetler için müddeti tekaüdiyenin ikmali ve tekaüt maaşının tayini miktarı hususunda kanunu mezkûrun 70 inci maddesinin sarahati haricinde müddet kabul ve zam icra olunmaz.

22 - 3 - 930

TASHİH

92 Numaralı Adliye Ceridesinin 4572 numaralı sahifesinde ikinci dereceden üçüncü dereceye şayanı terfi olan hâkimler meyanında 4141 sicil numaralı Cizre hâkimi İbrahim Bedrettin Bey denileceği yerde sehven Kandıra hâkimi denilmiş olduğundan olveçhile tashihi rica olunur. Efendim

---

915

H. V. KARARLARI

Fili şeni maddesinden 4 sene 2 ay hapse mahkûm Eyup oğlu Mehmedin kalan cezasının affı hakkında

Kararname No: 8861

Adliye Vekâletinden yazılan 11 - 2 - 930 tarih ve 119 - 78 numaralı tezkerede; fili şeni maddesinden dolayı kat'î surette dört sene iki ay hapse mahkûm ve 20 - 6 - 1926 tarihindenberi Giresun hapisanesinde mahpus bulunan Eyup oğlu Mehmedin hastalığı mahallî Hükümet Doktorunun Adlî Tıp işleri meclisinden musaddak raporuna ve Vilâyet İdare heyetinin mazbatasına göre geri kalan cezasının affını icap edecek derecede bulunduğundan affı teklif edilmiştir.

Keyfiyet İcra Vekilleri Heyetinin 12 - 2 - 1930 tarihli içtimaında görüşülerek Teşkilâtı Esasiye Kanununun 42 inci maddesi mucibince merkumun kalan cezasının affı tasvip ve kabul olunmuştur.

12 - 2 - 930

Katil maddesinden on beş sene hapse mahkûm Halil oğlu Bekirin kalan cezasının affı hakkında

Kararname No: 8909

Adliye Vekâletinden yazılan 11 - 2 - 930 tarih ve 123 - 87 numaralı tezkerede; katil maddesinden dolayı on beş sene hapse mahkûm ve 29 ağustos 341 tarihindenberi Bursa hapisanesinde mahpus bulunan Halil oğlu Bekirin hastalığı, mahallî Hükûmet Doktorunun Tıbbıadlî müessesesinden musaddak raporuna ve Vilâyet idare heyetinin mazbatasına göre geri kalan cezasının affını icap edecek derecede görüldüğünden affı teklif olunmuştur.

Keyfiyet İcra Vekilleri Heyetinin 19 - 2 - 930 tarihli içtimaında görüşülerek merkum Bekirin hastalığı hasebile Teşkilâtı Esasiye Kanununun kırk ikinci maddesine tevfikan affı kararlaştırılmıştır.

12 - 2 - 930

Ermenak oğlu Hiristo Bekyanın Türk vatandaşlığından çıkarılması hakkında

Kararname No: 8984

Mülga Osmanlı hükûmeti tebaasından olup İstiklâl harbi esnasında Millî Mücadeleye iştirak etmeyerek Türkiye haricinde kalan ve şimdiye kadar da avdet etmemiş bulunan İstanbulun Bakırköy kazası Zeytinlik mahallesi Taşevler sokağı 4 - 30 numaralı haneye 1321 doğumu ile kayıtlı Ermenak oğlu Eno Hiristo Bekyanın 1041 numaralı kanun mucibince Türk Vatandaşlığından çıkarılması. Dahiliye Vekâletinin 17 - 3 - 930 tarih ve 1515 - 62 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 23 - 3 - 930 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

23 - 3 - 930

Ecnebilerin Türkiyede seyahat ve ikametleri hakkındaki kanunun tatbikine dair talimatnamenin mer'iyete vaz'ı kakkında

Kararname No: 9040

Ecnebilerin Türkiyede seyahat ve ikametleri hakkındaki 2 mart 331 tarihli kanunun sureti tatbikine dair Dahiliye Vekâletince tanzim ve 27 - 3 - 930 tarih ve 709 - 264 numaralı tezker ile tevdi olunan merbut talimatname İcra Vekilleri Heyetinin 2 - 4 - 930 tarihli içtimaında tetkik edilerek tatbiki tasvip ve kabul olunmuştur.

2 - 4 - 930

[Merbut talimatname kısmı mahsusundadır.]

MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

Türkiye - Suriye hududunun kat'î surette tahdidinden sonra hududun bir tarafından diğer tarafa terkolunan arazi ahalisinin mukadderatını tayin eden.

Protokol

22 Haziran 1929 tarihinde Ankarada imza edilmiş olup hududun bir tarafından diğer tarafa terkolunacak arazinin mubadele tarzını tesbit eden tahdidi hudut protokolunun 6 ıncı maddesi ahkâmını:

Bu arazide mütemekkin olup hududun sureti kat'iyede tahdit edilmemiş olmasından dolayı tereddüt içinde kalmış olan ahalinin, elyevm meriyülicra bulunan muahede ve itilâfların bahşetmiş olduğu hakkı hiyarı istimal edemediklerini:

İşbu arazinin vaziyeti kat'î surette tayin olunduğu sırada, buralara aynı salâhiyetten istifade hakkının temini, hakkaniyete muvafık olacağını:

Nazarı dikkate alan iki yüksek âkitler, atideki hususatta mutabık kalmışlardır:

Madde 1 — Hududun sureti kat'iyede tahdidinden sonra, bir taraftan diğer tarafa terkolunacak arazide yerleşmiş ve protokolun imzası tarihinde 18 yaşını doldurmuş olan eşhastan terk muamelesinden evvel bu arazının merbut olduğu memleketin tabiiyetini muhafaza etmek isteyenler, işbu tabiiyet lehine hakkı hıyarlarını istimale salâhiyettar olacaklardır.

Madde 2 — İşbu hakkı hiyar, bu protokolun imzasından itibaren istimal edilecek ve mevzuubahs arazinin ayni zamanda mübadelesi için tahdidi hudut komisyonunca tayin olunacak günden üç ay sonra sakıt olacaktır.

Madde 3 — Alâkadarlar, hakkı hiyarlarını istimal eylediklerini atideki makamlara tebliğ edeceklerdir:

A) İşbu protokolun imzası tarihile, terkolunacak arazinin mübadelesi için tahdidi hudut komisyonunca tayin olunacak gün arasında geçen birinci devre zarfında: Hakkı hiyarlarını lehine kullandıkları memleketin idarî makamlarına:

B) Yukarıda gösterilen üç ay mühletin inkızasile hitam bulacak olan ikinci devre zarfında: Arazinin sureti kat'iyede terkedildiği memleketin idarî makamlarına:

Madde 4 — Hakkı hiyarlarını istimal eden eşhasın iki memleketin her birisinde tanzim olunacak listeleri, Berutta Türkiye Baş - konsolosu ve Türkiyede Fıransa Cümhuriyeti Büyük elçisi tarafından komşu memleket Hükûmetine tevdi olunacaktır.

Bu listelerin gösterecekleri mevat şunlardır:

İ - Hakkı hiyarını kullanan şahsın sicilli nufus kaydı, ve icabında, kocasının şeraitine tabi olması lâzımgelen kadının nufus kaydı.

II - İşbu protokolun imzası tarihinde 18 yaşını doldurmamış ve bu itibarla babasının, veyahut anası dul kalmak suretile müstakilen hakkı hiyar iktisap etmiş bulunuyorsa anasının, tabiiyetini takip edecek çocukların adedi:

III - Hakkı hiyarın istimal eden şahsın, komşu memlekete terkolunan arazide mutasarrıf oldnğu gayri menkul emvali:

Madde 5 — Balâdaki ahkâma tevfikan hakkı hiyarlarını istimal etmiş olan eşhas 3 üncü maddenin (B) fıkrası mevzuunu teşkil eden üç ay zarfında meskenlerini, hakkı hiyarlarını lehine kullandıkları memleket arazisine nakletmek mecburiyetindedirler.

İşbu eşhas, terkolunan arazide kâin gayri menkul mallarını muhafazada serbestirler.

İşbu eşhas her nevi menkul mallarını, hayvanlarile ziraî alât ve edevatlarını beraberlerinde götürebilecekler ve bundan dolayı gerek ithalât gerek ihracat vergisi veya resmî namile bir şey tediye etmeyeceklerdir.

Madde 6 — 29 Haziran 1929 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan protokolun hudut rejimine müteallik 2 inci faslı ahkâmı, hakkı hiyarlarını istimal edenler de dahil olduğu halde, terkedilen arazi ahalisinden olup ta bu fasılda tarif edilmiş olan 5 ve 10 kilometrelik mıntakalar dahilinde gayri menkul malları mevcut bulunanlar hakkında tatbik olunacaktır,

Ankarada, 17 Mart 1930 tarihinde iki nusha olarak yapılmıştır.

Dr. T. Rüştü Ch. de Chambrun

MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA

919

T. TEVHİDİ İÇTİHAT KARARLARI

Temyiz Mahkemesi Heyeti Umumiyesinin 4-12-1929 tarih ve 26-20 numaralı Tevhidi İçtihat kararı

Hile ve desise istimalile zimmetine para geçiren ve fiili teselsül ve tevali eden maznunlar hakkında C. K. nun 80 inci maddesinin emri tatbikinde hasıl olan ihtilâfı içtihadın tevhidi Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza dairei aliyesi tarafından talep edilmesi üzerine cereyan eden müzakere neticesinde:

Niyetin teceddüt ve tebeddül ettiğine dair hiç bir emare olmadığı halde kanunun aynı hükmünün müteaddit ve muhtelif zamanlarda ihlâli suretile tekerrür eden ef'ali icraiyeden her biri muayyen bir kastın neticeleri olduğu cihetle bir şahsın şu suretle sabit olan hareketleri Türk Ceza Kanununun 80 inci maddesinin dairei şumulüne dahil olacağından içtimaı ceza ahkâmının tatbiki gayri caiz olduğu ekseriyetle takarrür etmiştir.

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

İcra ve noter dairelerinden bankalara verilen emanat faizlerinin hazineye ait olduğuna dair

İcra ve noter dairelerinden bankalara verilen emanat faizleri hakkında yapılacak muamelede tereddüt edilmekte olduğu icra muhaberelerinden anlaşılmaktadır.

Bu kabil resmî dairelerce alınıp gene resmî daire ve memur namına hıfzedilmek üzere bankalara verilmiş olan emanat hesabı carî faizlerinin hazineye aidiyetinde tereddüdü mucip bir sebep görülmediğinden şimdiye kadar teraküm etmiş olan faizlerin bilhesap alınarak hemen hazineye teslimi ve bundan sonra da ona göre muamele yapılması lüzümunun memuriyetlerine bağlı bütün icra ve noter dairelerine tebliği temenni olunur efendim.

30 - 3 - 1930

TALİMATNAMELER

Ecanibin memleketimizde ikamet ve seyahatları hakkındaki 2 mart 331 tarihli kanunun sureti tatbikiyesine dair talimatname

1 — Türkiyeye gelmek isteyen her ecnebi yolcu bulunduğu mahal Türk konsolosluğundan vize almağa mecburdur.

2 — Türk konsolosu bulunan mahallerden vizesiz pasaportla gelen ecnebi yolcular haklarında vize harcı iki misli alınır.

3 — Türk Konsolosu bulunmayan mahallerden hareket edip te yolu üzerinde Türk konsolosu bulunmayan yerlerden geçerek Türkiyeye gelen ecnebi yolculardan yalnız vize harcı alınır.

4 — Pasaport olmadığı veya usulüne gayri muvafık pasaportu hamil olduğu halde gelen ecnebi yolcular Pasaport kanununun 2 inci maddesi mucibince polis murakabesi altında olarak nihayet beş güne kadar mensup oldukları konsoloshaneden pasaport almağa mecburdur. Bu takdirde de vize harcı iki misli alınır.

5 — Usulüne muvafık pasaportu ve vizeyi hamil olsalar bile atide zikrolunan ecnebiler Türkiyeye giremezler.

A) Dilenci ve serseriler.

B) Türkiyeden her ne sebeple olursa olsun tart ve ihraç edilenler.

C) İntizamı umumiyi ihlâl maksadile vukubulan tertibat ve tahrikâta iştiraklerinde zan ve şüphe edilenler.

Ç) Resmî müsaade almaksızın gelen muhacirler.

D) Türk vatandaşlığından ihraç edilenler.

E) Delilik ve bulaşıcı bir hastalığı olanlar.

F) Fahişeler ve kadınları fuhuşa sevkederek geçinen kadın ve erkekler.

G) Dahiliye Vekâletince tensip edilmiş miktar nisbetinde kendisinin ve ailesinin maişetine kâfi gelecek nakte malik bulunmayanlar.

H) Türkiyeden geçecek ecnebi memleketlere gidecek tıransit ecnebi yolcuların Türkiyeden geçecek kadar seyahat paraları ve gidecekleri mahal için vizeleri bulunmayanlar.

6 — Türkiyeye kabulleri caiz olmadığı halde bir suretle Türkiyeye giren ecnebi, harekâtının temas ettiği kanunu mahsusuna tevfikan mahkemeden sadır olacak hükmün infazından sonra hudut harici çıkarılır.

7 — Türkiyeye gelen ecnebiler muvasalatları tarihinden itibaren ilk dahil oldukları yerde 24 saat zarfında muayyen olan beyannameyi doldurarak bulunduğu yerin polis karakoluna, polis bulunmayan yerde en büyük hükûmet memuruna verir.

Ecnebilerin indiği otel, pansiyon ve alelûmum ecnebilerin inecekleri mahaller sahip veya müstecirleri, ecnebilerin beyannamesini polis karakoluna polis olmayan yerlerde en büyük hükûmet memuruna vermeğe mecburdur. Beyannamesini on beş gün zarfında vermeyen ecnebilerden kanunî ceza alınır.

8 — Türkiyede on beş günden fazla kalmıyacak olan ecnebilere ikamet vesikası verilmez. Bu gibilere beyanname alan daire tarih ve numarasını mübeyyin bir makbuz verir.

9 — İkameti on beş günden fazla olanlara ikamet vesikası verilir.

10 — Türkiye dahilinde seyahat eden ecnebiler için ayrıca seyahat vesikası verilmez.

Memleketimizde on beş günden fazla kalmak isteyen ecnebi, evvelce aldığı beyanname makbuzunu ibraz ederek ve muayyen beyannameyi dolduararak ne kadar ve nerede kalacagını ve ne iş yapacağını beyan ederek bulunduğu mahallin polis karakolundan ve polis olmayan yerlerde büyük hükûmet memurundan bir ikamet tezkeresi almak için müracaat eder.

Beyannameyi alan makam o ecnebinin mucibi tahkik bir halini göremezse derhal ikamet tezkeresi verir. Mucibi tahkik bir hal görüldügü takdirde müracaat ettiğini mübeyyin bir makbuz verildikten sonra lâzım gelen tahkikatı yapar. Neticei tahkikatta o şahsın (Beşinci) maddede zikrolunan sebepler dolayısile memlekete kabülü caiz olmayan eşhastan olduğu anlaşıldığı takdırde bulundukları vilâyetler valilikleri tarafından hudut haricine cıkarılırlar ve keyfiyet Dahiliye Vekâletine bildirilir.

İkamet vesikası aldıktan sonra bunun istirdadile memleketten çıkarılmasına lüzum görülecek ecnebiler için Dahiliye Vekâletinden istizan lâzımdır.

11 — Türkiyedeki ecnebi sefaret ve konsoloshaneler memurini res-

miyesi muamelei mütekabile şartile beyanname vermekten ve ikamet tezkeresi almaktan müstesnadır.

12 — Devlet müessesatile belediyeler tarafından celbedilen mütehassıslar da kezalik beyanname vermekten müstesnadırlar.

13 — ecnebiler, kanunla menedilen memnu mıntakalarla hükûmetçe tayin edilen mıntakalara giremezler.

14 — Ecnebi ikametgâhının başka bir mahalle naklettiği takdirde o mahallin zabıtasına ve polis bulunmayan yerlerde en büyük hükûmet memuruna yeniden kendisini kaydettirmek mecburiyetindedir.

15 — İkamet tezkeresi alan ecnebinin mahallini tebdil veyahut memleketten teb'idi ancak ecnebilerin seyahat ve ikametlerine dair kanuna tevfikan yapılabilir.

16 — Banyo ve eğlence ve turismi mahalleri icin müşterek pasaportla gelen seyyahlar polise beyanname vermeğe ve mukabilinde ikamet vesikası almıya mecbur değildir.

17 — Müşterek pasaportla gelip te kafileden ayrılarak Türkiyede kalmak veyahut gezmek isteyen; ecnebiler umumî ahkâma tabi olur.

18 — Müşterek pasaportla gelen seyyahların pasaportları Türk konsolosundan vize edilmemiş ise pasaport kanunu mucibince ilk çıktıkları iskelede vize muamelesi ikmal olunur. Bu suretle Türk iskelesine gelen seyyahların ayrı ayrı hüviyetlerini tetkik etmeğe ihtiyaç olmaksızın çıkmalarına müsaade olunur. Ancak beşinci maddede zikredilen eşhas çıkarılmaz, çıkmış bulunursa da geriye iade olunur.

19 — Müşterek pasaportla gelenler parça parça olarak yahut Heyeti umumiyesi birlikte memleketin diğer taraflarına seyahat edebilirler. Memnu mıntakalar hakkındaki hüküm bunlar için de caridir.

20 — Hususî vasıtalarla denizden (Elçilik ve konsolosluklarımızdan verilmiş tavsiyenameleri) hamilen gelenler gemilerinde ikamet ettikleri takdirde beyanname vermezler. Hariçte oturdukları takdirde umumî kaidelere tabidirler. Türkiyenin memnu olmayan diğer limanlarına da liman kavaidine tebaiyet şartile gelebilirler.

21 — Hususî vesaitlerile karadan gelenlerin pasaportları muntazam olduğu takdirde seyahatlarına mümanaat olunmaz, hudutta pasaportunu vize ettirmeyen seyyah ilk vardığı şehirde muamelesini ikmale mecburdur.

22 — Müşterek pasaportla bahren ve müçtemian gelecek seyyahlar ve turistelerin Istanbul limanına vurutları lâakal bir hafta evvel mensup oldukları kulüplerden veya acentelerden polise haber verildiği takdirde

Çanakkaleye memur izamı suretile ve Karadenizden gelenler de Kavakta vapurlar derununda pasaport tetkikatı yaptırılır.

Türkiyeye gelecek olan ecnebilerin ikamet tezkeresi talebini havi verecekleri beyanname

Sıra No:	Sorgular	Karşılıkları	Mülâhazat
1	İsim ve aile şöhreti		
2	Ana ve babasının ismi		
3	Doğduğu yer ve tarihi		
4	Tabiiyeti		
5	Sıfat ve seyahat sebepleri		
6	Kendisi yanında bulunanların isimlerile yaşları ve kendisine derecei münasebetleri		
7	Doğduğu ve sonradan ikamet ve ticaret eylediği memleketlerdeki ikamet ve ticarethane adresleri		
8	Evvelce Türkiyede bulundu ise nerelerde oturduğu		
9	Ne işler yaptığı		
10	Emvali gayri menkuleye mutasarrıf ise bunların nerelerde olduğu ve nevileri		
11	İlk defa Türkiyeye nereden ve hangi tarihte girdiği		
12	Maksadı seyahati ve ne kadar müddet kalacağı		
13	Nerede ikamet ve ne işle iştigal edeceği		

MÜTALEALAR

CEZAÎ MÜTALEALAR

Hukuk İşleri müdürlüğüne yazılmıştır.

Türk ceza kanununun 96 ıncı maddesinde mahkûmun vefatı ceza mahkûmiyetini ve hatta henüz icra edilmemiş ağır ve hafif cezayı naktî hükümlerini bütün neticelerile ortadan kaldıracağı yazılı ise de gene kanunu mezkûrun 120 inci maddesinde ceza hükümlerinin sukutunun hukuku şahsiye ve istirdadı emval ve tazminat ve masarifi muhakemeye müteallik hükümlere halel vermeyeceği tasrih edilmiş olmasına ve müteveffa Mustafanın cıgara kâğıdı inhisarı kanununun 14 üncü maddesine tevfikan mahkûm edilip bu madde hükmüne tevfikan takdir ve hüküm olunan para cezalarının da tazminat mahiyetinde bulunmasına binaen mevzuu bahis cezayı naktinin tahsili icap edeceği.

20 - 1 - 930

Elâziz C. müddei umumiliğine Tg. E.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 269 uncu maddesinde kimlerin gaip sayılacağı gösterilmiş olduğundan o dairede tetkiki.

11 - 3 - 930

Amasya C. müddei umumiliğine Tg. E.

Mehâkimin teşkilâtına ait ahkâmı muaddil kanunun 5 inci maddesile maddei muvakkatesine birer fıkra ilâvesi hakkındaki 2 mart 927 tarih ve 981 numaralı kanun mucibince müstantiklere vekâlet eden baş kâtiplerin, karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar karar hâkimliğinin vazifelerinden müstantiğe verilmiş olan kısımlarını da yapmaları icap eder. Zikredilen davada da o yolda muamele ifası.

15 - 3 - 930

Gönan C. müddei umumiliğine Tg. E.

Bir memur hakkında tahkikat yapan müfettişler tarafından kesilen tevkif müzekkerelerinin memurin muhakematı hakkındaki kanunun 16 ıncı maddesi mucibince mahallinin en büyük mülkiye memuru tarafından tasdik edildikten sonra infazı icap eder.

13 - 3 - 930

Giresun vilâyetine Tg. E.

Vilâyetler idaresi kanununun 68 inci maddesinin tatbik ebilebilmesi; ancak mezkûr maddede yazılı meclis ve makamlardan usulen ittihaz ve tebliğ veya ilân edilen kararların tatbik ve icrasına mümaniat edilmiş olması ve hususî kanunlarda da muayyen cezaların bulunmamasile meşruttur. Polis nizamnamesinin 83 üncü maddesinde muamelei kanuniye yapılacağı zikredilen meyhaneciler hakkında Türk ceza kanununun 526 ıncı maddesinin kabili tatbik bulunmasına nazaran bu kabil eşhas hakkında vilâyetler idaresi kanununun 86 ıncı maddesinin tatbiki cihetine gidilmeyerek tanzim kılınacak evrakın müddei umumiliğe tevdiile iktifa olunması icap eder.

17 - 3 - 930

Bergama C. müddei umumiliğine Tg. E.

Tevkifine karar verilen maznundan alınmakta olan kefalet; eski usulü muhakematı cezaiyede olduğu gibi kısımlara münkasem olmayıp ceza muhakemeleri usulü kanununun 122 inci maddesinde gösterildiği üzere suçlunun tahkikatta hazır bulunmasını veya hürriyeti tahdit eden bir ceza ile mahkûm olup ta bu cezanın infazından kaçmamasını temin içindir. Kezalik 169 uncu madde mucibince aranan kefalet te gene bu maddede gösterilen masrafların temini içindir.

118 inci maddenin birinci fıkrasının şekli tahririne ve son fıkrasında (Kefaletin miktarını ve nev'ini takdir hâkimindir) denilmesine göre mezkûr maddedeki kefaletin nevilerini tahdit mahiyetinde olmadığından gayri menkul malların usulen teminat gösterilmesi halinde kefalet karşılığı olarak kabul edilmesi lâzımdır.

Keyfiyetin olveçhile mezkûr hususları istizan eden ceza hâkimliğine tebliği.

30 - 3 - 930

Mardin C. müddei umumiliğine Tg. E.

Karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar Ceza muhakemeleri usulü kanununun muvakkat (A) maddesinin ikinci bendi ile müstantiklerce C. M. U. liğinin tevkif talebine karşı maznunun mevkuf olmayarak tahkikatın icrasına, tevkife, tevkifin istirdadına, kefaletle salıvermeğe ve muhakemenin menine dair verilecek kararların mensup oldukları asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin tasdikile tekemmül etmesi usulü konulmuş olduğundan 200 üncü madde mucibince son tahkikatın açılması kararile birlikte verilecek olan gayri mevkuf bulunan maznunun tevkifini ve maznun mevkuf ise mevkufiyet halinin devamına mahal olmadığı hakkındaki kararların yeni bir tevkif veya tahliye mahiyetinde olmak itibarile tasdika tabi bulunduğu gibi 112 inci madde mucibince mevkufiyet halinin devamına mahal olmadığı hakkında verilecek kararların da tevkifin istirdadı mahiyetinde bulunmasına mebni tasdika tabi bulunmuştur. Keyfiyetin olveçhile mezkûr hususu istilâm eden Savur C. M. U. liğine tebliği mütemennadır efendim.

31 - 3 - 930

Burdur C. müddei umumiliğine Tg. E.

Karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar ceza muhakemeleri usulü kanununun muvakkat (A) maddesinin 2 inci bendile müstantiklerce C. M. U. liğinin tevkif talebine karşı maznunun mevkuf olmıyarak tahkikatın icrasına, tevkif, tevkifin istirdadına kefaletle salıvermeğe ve muhakemenin men'ine dair verilecek kararların mensup oldukları asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin tasdikile tekemmül etmesi usulü konulmuş ve mezkûr bentteki (Muhakemenin men'ine) tabirinin umumî manada kullanılmış olup (son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına) dair karar hâkimi sıfatile verilecek kararlara da şumulü bulunmuş olduğundan bu kabil kararlar dahi reis ve hâkimin tasdikine tabidir.

Keyfiyetin olveçhile mezkûr hususu istilâm eden mahkeme riyasetine tebliği.

1 - 4 - 930

Erzurum C. müddei umumiliğine Tg. E.

Ceza Muhâkemeleri usulü kanununun (A) maddesinin 2 numaralı bendi mucibince muhakemenin men'i kararlarının tekemmülü için

müstantiklerin mensup oldukları asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin tasdiki icap ettiğinden M. U. nin talebine muvafık olsa bile bu kabil kararların reis veya hâkim tarafından bazı sebeplerden naşi tasdik edilmemesi halinde gösterilen mukteza dairesinde muamele ifa ve tahkikatın ikmali lâzım gelir. Keyfiyetin olveçhile Pasinler C. M. U. liğine tebliği.

5 - 4 - 930

Ankara C. müddei umumiliğine Tg. E.

Teşkilâtı esasiye kanununu 17 inci maddesi sarahatine göre meb'usların teşriî masuniyetlerinin ceza mesailinde maznun bulunmaları haline münhasır olmasına ve malen mes'ul olanların mes'uliyetleri istihdam ettikleri müstahdemin ve amelenin hizmetlerini ifa ettikleri esnada yaptıkları zararların tazminden ibaret olup hukukî mesailden bulunmasına mebni mes'ulü bilmal sıfatile bir ceza davasına ithal edilecek olan meb'uslar hakkında ayrıca B. M. M. sinden mezuniyet alınmasına kanunen lüzum olmadığından keyfiyetin olveçhile müstantiğe tebliği.

5 - 4 - 930

İstanbul C. müddei umumiliğine Tg. E.

Kumar oynamak mutlak surette müstelzimi mücazat olmayıp umuma mahsus veya umuma açık yerlerde oynamak ve oynatmakla meşrut bulunmasına ve kumar mevat ve alâtının kullanılması, yapılması, satılması, taşınması ve bulundurulması memnu eşyadan madut bulunmamasına ve musadere edilmiş olan bu kabil kumar eşyasının imha edileceğine dair kanunda bir sarahat mevcut olmamasına nazaran bildirilen Rolet masası ve sandalyesile sair teferruatının satılmasında kanunen bir mahzur görülmediği.

6 - 4 - 930

GAYRİ RESMÎ KISIM

NESEBİ SAHİH OLMIYAN ÇOCUK
VE
BABASI

METHAL

Nesebi sahih olan çocuklar bahsinde kanun, evlilik mevcut iken veya zevalinden itibaren muayyen bir müddet içinde doğan çocuğa baba olarak kocayı göstermektedir. Meşru evlâtlık tabiattan ve kanundan neş'et eder ve sicil kaydile nüfus tezkeresinden anlaşılır. Roma hukukunun meşhur olan «Pateris est quem nuptiae demostrant» kaidesinin bu şekli tatbiki âdeta bütün dünya hukukunda müşterektir.

Nesebi sahih olmıyan çocuklara gelince; hal bu merkezde değildir. Mes'ele bu cihete intikal edince her memlekette her zaman uzun uzun münakaşelere meydan vermiş olan hukukî bir safha karşısında bulunmuş oluruz. Bu mes'ele müttehit bir tarzı halle iktiran etmeksizin, hukukçuları, içtimaiyat ve ilâhiyat âlimlerini hayli uğraştırmıştır. Zira bahis ayni zaman ve ayni derecede şayanı hürmet olan iki prensipi yekdiğerile taaruz ettirmektedir.

Bir cihetten cemiyetin temeli olan, meşru ailenin menfaati, sahih bir nikâh mahsulü olan çocuklar için kanunun daha imtiyazlı bir vaziyet vermesini istediği halde diğer cihetten nesebi sahih olmıyan tabiî çocuğun menfaati de daha doğrusu kimsenin kendisine ait olmıyan bir suçtan dolayı cezalandırılamıyacağı fikri de çocuğun kendisine vücut vermeğe sebep olanların kabahati yüzünden ıztırap çekmemesini istilzam eder.

Biz bu hususta serdolunan nazariyat ve ikame olunan delillerle veya bu prensiplerin leh ve aleyhindeki tetkikatla tevaggul etmiyeceğiz.

İşaret edelim ki yukarıda zikrettiğimiz prensipten ilham alan yeni mevzuatı kanuniye tabii çocuğun şayanı hürmet olan hakkını yavaş yavaş tanımağa mecbur olmuşlardır.

Alman, Avusturya, Fransız mevzuatı kanuniyesi Avrupada cari olan muhtelif ve zıt iki guruba iltihak ederler.

Bir cihette, Jermen gurubu tesmiye olunan kısım; diğer cihette, Fransız kanunile ondan mülhem olan veya doğruca ondan iktibası ahkâm eden kanunlara mahsus, gurup mevcuttur.

Jermen hukukıyatı; tabiî çocukla babası arasında bir gûna karabet tesis etmez. Çocuk kendisine vücut veren kimsenin babalığını ispat etmek şartile ondan yalnız iaşesini talep edebilir. Bu çocuğun anası ve ana cihetinden akrabasile olan münasebetine gelince vaziyet daha ziyade lehinedir ve nesebi sahih çocuklarla arasında pek cüz'i fark mevcuttur.

Fransız sisteminde; babanın nakdî tediyatta bulunması talebine maksur bir babalık davası mevcut değildir. Fransız hukuku böyle bir dava tanımamaktadır. Çocuk kendine vücut veren kimselerle bir gûna karabet sahibi olmaksızın tevellüt eder. Fakat karabet rabıtası ana veya babanın ihtiyarî veya cebrî surette kendisini tanımasile husul bulur.

İsviçre kanununa gelince; bu iki gurup arasında mutavassıt bir mevki işgal eder. nesebi sahih olmayan çocuğun ana ve ana cihetinden akrabasına karşı meşru çocuklar gibi muamele görmesile, nakdî tediyat talebine maksur babalık davasını hatta bir az daha ileri giderek kanunda musarrah ahvalde, şahsî ahvale taallûk eden neticeyi havi babalık davasını Alman hukukundan iktibas ettiği gibi ihtiyarî tanıma hadisesini de Fransız hukukundan almıştır.

Hal böyle olunca bu iki gurubun her birine has olan iki müessesei hukukiyeyi yani «tanıma» ile «babalık davasının» ayrı ayrı tetkiki faideli olur.

Bir defa gayri meşru evlâtlığa müteallik nizalarla, babalık ciheti hallolunduktan sonra, bu münasebetin çocuk lehine hasıl ettiği hakları tetkik lâzımdır. Bu iki meselenin yekdigeri üzerine tesirleri vardır. Şayet kanun babalık davasını işkâl ve takyit eder veya imkânsız bir hale korsa bu şekildeki davalara mühim hukukî neticeler tanımış olmakla büyük bir tehlikeye düşmüş olmaz. Fakat bilâkis babalık davasının kolaylaştığı takdirde çocuğun hukukunu tahdide temayül eder. İşte bu prensiplere binaendir ki iki meselenin birbirine tesirleri vardır demiştik. Dikkat edilmek lâzımdır ki nesebi sahih olmıyan çocuklara vasi haklar tanıdığı için sübut mes'elelerini citti ve ağır şartlara bağlayan prensip; Fransada kanunu medeninin 340 ıncı maddesini tadil 16 teşrinsani 1912 tarihli kanunda, ve İsviçrede yalnız naktî tediyat talebine maksur babalık davası yanında, ahvali şahsiyeye müteallik netayiç talebile açılacak babalık davasile, tanıma müessesei hukukiyelerinin kabul edilmiş olması münasebetile, bir haylı tadil edilmiştir. Alman ve Avusturya kanunları

prensipe sun'î bir surette merbut kalmışlardır. Babalık davasında delâil ibrazı yani sübut meselesi çocuğun lehine pek müsait iken hukukî neticeler yalnız infak ğibi bir vecibeye kasredilmiştir.

Nesebi sahih olan çocuk doğumla beraber babasına merbuttur. Nikâh müessesei hukukiyesini vaz ve karı ve kocanın sadakat ibrazına mecburiyetini ihtas ettikten sonra kanun, mantıkî bir surette nikâh esnasında doğan çocukların babasının ekseri evkatta koca olacağı neticesine vasıl olabilir. Bu şart altında dünyaya gelen bütün çocuklar meşruiyet karinei kanuniyesinden müstefit olur.

Evlilik haricinde vukua gelen cinsî münasebetler böyle bir karine tesisine müsait değildirler. Tabiî çocuk yalnız doğum hadisesile babasına hukukan merbut kalamaz. Doğum esnasında kanun bu çocuk için bir baba tanımamaktadır. Çocuk ya babasını mahkemede arayacak veya hakikî baba rızasile bu çocuğu tanıyacaktır. İşte babalık ancak tanıma veya babalık davası sebebile lâhik olacak hüküm üzerine tahakkuk edecektir. Biz burada yalnız «tanıma» ile meşgul olacağız.

Keza nesebi sahih olmayan çocuğun anasına irtibatile buna teferru eden hükümleri bir tarafa bırakacağız. Zaten bu hadise İsviçre Alman ve Avusturya hukukunda bir müşkülât arzetmez. Bu üç hukukta analık doğumla beraber tahakkuk eder.

Alman kanunu medenisi 1705 inci maddesinde nesebi sahih olmayan çocuğun anası ve ana cihetinden akrabasına karşı meşru çocukların haiz olduğu haklara malik olduğunu göstermektedir.

İsviçre kanunu medenisi bu derece kat'î olmamakla beraber 324 üncü maddesinde bu çocuklara nesebi sahih olmayan çocuklara mahsus hakları tanımaktadır. (T. K. M. 311)

Lâkin kanunda bu nesebi sahih olmayan çocuk ve anasının hukuk ve vezaifine müteallik bir madde aramak beyhudedir. Bu vuzuhsuzluk şayanı teessürdür. Bu hususta Alman kanunundaki katiyet tamamen vazolunabilirdi. Lâkin İsviçre kanununun bu muğlâk maddesi, esbabı mucibe lâyihasında (Huber) in gösterdiğine nazaran, ana cihetinden akrabaya karşı nesebi sahih olan çocuklara mahsus hakları ihtiva etmektedir. Filhakika «Huber» projenin nesebi sahih olmayan çocuğa anası ve ana cihetinden olan akrabasına karşı, gerek aile hukuku ve gerek irs hukuku noktasından nesebi sahih çocukların haiz olduğu hakları tanımakta olduğunu yazmaktadır. (Esbabı mucibe lâyihası I sahife 203)

Avusturya kanunu aynı prensipi kabul etmekte ise de bu hukuk ve vezaifi yalnız ana ile çocuğuna hasretmektedir. Ananın akrabasile çocuk arasında bir gûna karabet bağı mevcut değildir.

Dikkat olunmalıdır ki bütün nesebi sahih olmayan çocuklar, ister

gayri meşru münasebetten ister zinadan ister birbirlerile evlenmeleri memnu olan kimselerin münasebetinden vücude gelmiş olsunlar daima bu hakları haizdirler.

Fransız sistemi büsbütün ayrıdır. Çocuk doğumunda anaya bağlı değildir. Anaya bağlılık doğum sırasında kanunen tanınmamıştır. Kanun bu analığı ancak kadının nüfus dairesine yapacağı bir itiraf veya bilâhare resmî bir senetle yapacağı tanıma veya çocuğun açacağı analık davasından sonra kabul etmektedir. (Fransız kanunu medenisi 341-344)

Bu hadiseden sonra Analığı tahakkuk eden kadın çocuğu nesebi sahih olan çocuklar gibi infak ve iaşesi ile mükellef olur. Çocuk anasının ismini taşır. çocuk ananın velâyeti altındadır; anasına varis olur ve hatta mirasta mahfuz hisseye bile malik olur. Fakat bu hukuk Avusturya hukukunda olduğu gibi yalnız anaya karşı mevcut olup ana cihetinden hısımlara karşı bir gûna rabıta mevcut değildir.

Alman kanunu esbabı mucibesi Fransız ve Avusturya bu suretle çocuğu aileden atmış olmalarını takbih eder. Alman kanununa nazaran nesebi sahih olmayan çucuğun ve cemiyetin menfaati çocuğu bu hususta meşru çocuklara temsil etmeyi amirdir. Çocuk babasından evvel ve ondan ziyade anasına merbuttur. Zira tabiat bile onu anasının şefkat ve ihtimamına tevdi etmiştir. Bu şart altında kan rabıtası müşterek hayatla teeyyüt edecektir. Zaten doğum zamanında ana kendi akrabası arasında yaşamaktadır. Tabiatı maslahat icabı çocuk ta anasına tebaan o aileye girecektir. Ve bu suretle kendine bir mevki hazırlayacak ve anasının ölümü halinde mühtaç olduğu bakımın temadisini temin edecektir.

Alman kanunu medenisi bu cihetleri düşünerek hiç olmazsa cemiyete pek muzur neticeler veren çocuk terketme hadiselerine manı olmağa çalışmıştır. Ailenin kutsiyeti mefhumunun feda edildiği fikrine gelince kanunun nesebi sahih olmayan çocukla babası ve baba cihetinden hısımları arasında bir rabıta tesis etmemesi dolâyısile bu kutsiyetin de muhafaza edilmiş olduğu kabul olunabilir.

***

Tanıma

La reconnaissance

FRANSIZ VE İSVİÇRE HUKUKU

A — Malûmatı umumiye

Tanıma, gayri meşru olan babanın veya kendini gayri meşru baba olarak gösteren bir erkeğin, çocuğa kendi tarafından vücut verildiğine çocuğu böylece ve kanunun tesbit ettiği neticelerle beraber kabul ettigine dair beyanatta bulunmasıdır. (Curti madde - 303 numara 1)

Tanıma hadisesi alelâde bir itiraf mı veya âdi bir beyan mı yoksa bir hükmü hukuki tevlit eden bir izhar rızası mıdır? Bu tefrik babalığın esası hukukisinin ilimde istinat ettiği umumî tefrike tabidir. Bu ilmî tefrike nazaran babalığın esası hukukisi ya dünyaya gelmeğe sebebiyet veya kanunun istediği şekilde rızanın izharına müstenittir.

Burada Colin tarafından serdolunan nazariyenin tetkiki mucibi istifadedir. Fransız kanununun sistemine göre, anaya nazaran evlâtlık kan rabıtası prensipine ve karabeti maddiye meselesine istinat eder, bundan dolayıdır ki Fransız kanunu gerek nesebi sahih olmayan ve gerek olan çocuk için analığın isbatını kabul etmiştir. Madem ki maddi rabıta, çocuğa vücut vermiş olmaktan ileri gelmektedir, hadise bütün çocuklar hakkında aynıdır. Mantıkî bir surette Fransız kanunu, meşru çocuklara bahşolunan bütün velilerle analığın isbatı hakkını nesebi sahik olmayan çocuklara da teşmil etmelidi. Halbuki hal bu merkezde değildir. Nesebi sahih olan çocuklar için gayet vâsi bir isbat sistemi tanınmış olduğu halde nesebi sahih olmayan çocuklar için bu ciheti gayet mahsus bir derecede takyit ile aynı keyfiyet için muhtelif isbat şekilleri vazetmiştir. (Fransız kanunu madde - 341)

Baba hakkında noktai nazar büsbütün başkadır. Fransız kanunu çocuğu babasına bağlayan rabıtanın anaya bağlayan rabıtadan başka olduğunu kabul eder. Zira bu rabıta, dünyaya getirme hadisei maddiyesi,

kan birliği neticesi, karabet bağı değildir. Babaya karşı bu rabıta ancak babanın çocuğu kendi ailesi meyanına idhaline müteallik izhar rizasile tekevvün eder, binaenaleyh çocuk yalnız tevellüt hadisesile babasına bağlı olmaz. Bu bağ ancak kendisinin babası ailesi meyanına girmesine müsaade eden kabul fi'lile vücut bulur, bir vecihle ki tanıma keyfiyeti bir i'tiraf mahiyetinde olmayıp belki babanın çocuğu kendi ailesine girmek için verdigi ruhsat ve izhar riza şeklinde tahlil edilebilir. Fransız kanununu yazanların vasıl olacakları netice bu olabilirdi. Halbuki böyle değildir. Onlar hem itiraf ve hem de irade fikirlerini kabul ile içinden çıkılmaz ve birbirlerine ekseriya tezat teşkil eden kaideleri karışık bir surette vaz'etmek neticesine varmışlardır.

(Colin) e nazaran babalığı babanın izhar rizasına istinat ettirmek yanlıştır. Doğum hadisesile çocuk anasına olduğu gibi babasına da ayni sebeple merbuttur. Bu keyfiyet sebebi vücüt olmak ve kan birliğine müstenittir. Bu tabiat maslahatın zarurî bir neticesi ve binaenaleyh babanın izharı rizasından tamamen mustakildir. Nesep sahih olsun olmasın hadise birdir.

Meselâ birbirlerine nikâhın memnu olması, iaşe, terbiye ve bakım gibi hukukî neticeler tevlit eder.

Ana ve babalık rabıtasını diger aile rabıtasından dikkatle ayırmak lâzımdır.

(Colin) ailenin tamamile ârizi bir terekkübü oldugunu söyler. Aile tabiatı eşyadan münbais olmayıp belki âdet ve kanunun bir neticesidir. Çocuk yalnız doğum hadisesinin bir neticei zaruriyesi olarak ailenin bir cüz'ünü teşkil etmez. Çocuk aileye ancak o ailenin diger efradının kendisini kabul etmesile dahil olur. Aile rabıtasından mütevellit hukuk evvelemirde ve bütün vusatile meşru' çocuklara mahsustur. Çünki meşru çocuklar nikâh akdinde zımnen mevcut olan ve yalnız çocuklara vücut verenlerin değil mensup oldukları ailenin bütün efradının da rizasına iktiran eden bir kabule mazhar olmuşlardır. Babalık keyfiyetinin esrarı, tabiî doğumlar için, çocuğun aileye idhaline müsaade etmemektedir; çünkü tabiî babalık henüz meçhuldur. Çocuk aileye, ancak kendi babalığından emin olan şahsın tanıma hadisesile vâki olan müsaedesile dahil olur.

Çocukla babası arasında bir baba-evlat münasebeti mevcutturki bu münasebet bir kere baba tarafından tesbit olununca babayı çocuğuna aile kapısını açmak ve onunla bir de aile rabıtası tesis etmek suretile daha sıkı bir şekilde bağlanmaya mecbur eder. Tanıma filhakıka tabiat itibarile, çocuğun aileye girmesine sebep olan bir riza izharıdır, ve bu riza yalnız pederden sadır olur. Nesbe sahih olmayan çocuk işte tanıma hadisesile babasının ailesine dahil olur.

Bu suretle aile rabıtasından mütevellit bütün hakları ileri sürebilir. Lâkin bu haklar, bütün aile efradının müşterek rızalarile, aileye dahil olan meşru çocukların hukuku kadar vasi değildir. Çocuk aile kapısını zorlayamaz. Baba çocuğa aile kapısını açmadıkca çocuğun cebren kendisini kabul ettirmeğe hakkı yoktur. Onun hakkı ancak babasile kendi arasındaki übüvvet rabıtasını isbata maksurdur.

Übüvvet rabıtası çocuğun anasile olan rabıtası gibidir. Binaenaleyh çocuk nasıl babalık davası açabilirse analık davasını da öylece açabilmelidir. Ohalde babalık davasına ancak çocukla babası arasında mevcut olan rabıtadan tevellüt edecek netayiç terettüp etmelidir; yoksa Fransız hukukunda olduğu gibi haksız bir surette aile rabıtası münasebeti terettüp edemez. Çocuğu rizasile tanımayan kimse onu aileye idhal edecek olan rızayı izhar etmiş olmaz. Babalık davası neticesinde baba ancak rabıtai übüvveti te'sis eden mahkeme kararile buna maruz kalmaktadır.

Hülâsa: Colin nesebi sahih olmayan çocuklar bahsinde aile ve übüvvet rabıtalarının dikkatle tefrik olunması lüzumuna kaildir. Çocuk doğar doğmaz anasına da babasına da kan ve tevlit sebeplerinden hasıl olan rabıta ile bağlıdır. Bu bağ bütün evlâtlar için birdir. İster meşru ister gayrı meşru ister cezayı müstelzim bir münasebetten doğmuş olsunlar. Binaenaleyh evlâtlıktan mütevellit hukukta übüvvetten hasıl olan haklarla, aileye kabul edilmiş olmaktan mütevellit hakları dikkatle tefrik lâzımdır. Zira birinci haklar bütün çocuklar için mevcutken ikinci hukuk aile meyanına dahil olan çocuklara hastır. Nihayet birriza tanınmış olan nesebi gayri sahih Çoçuklarla, tanınmamış olan ve kendi evlatlığı ancak ikame etmiş olduğu babalık davası neticesinde sabit olan çocukları tefrik etmek lâzım gelir. birinci nevi çocuklar rizai bir fiil ile aileye dahil oldukları ve bundan mütevellit hakları ileri surebilecekleri halde ikinciler aile rabıtasından mütevellit haklardan müstefit olamazlar.

(Cremieux: Des preuves de la filiation non reconune. 442)

Bu nazariye Fransada tercih edilmemiştir.

İsviçre kanununun 302 inci maddesinin 2 inci fıkrası (T. K. M. 290) «Nesebi sahih olmayan çocugun babası tanıma veya bir hüküm ile tahakkuk eder demektedir». Valdeye aidiyetin aksine olarak Çocuk doğmasile beraber kanunen babasına merbut değildir. Babanın ya tanıma hadisesile kendini bildirmesi veya çocuğun hakikaten o kimsenin babası olduğunu dâva ve isbat etmesi lâzımdır. Bu iki halin haricinde kanun çocuğa bir übüvvet rabıtası tanımamıştır. Burada da kanun tanıma hadisesi için bazı şartlar ilâve etmektedir ki ancak bu suretle muteber addolunabilir. Binaenaleyh tanıma denince kanunun gösterdiği şekil dairesinde izhar edilmiş bir riza hatıra gelmelidir ki «bununla bir kimse muayyen bir çocuğu kendi evladı olarak kabul ve ailesine girmege müsaede eder »

Şu halde tanıma ile ikrarı birbirinden dikkatle ayırmak lâzımdır. tanıma kendisine kanunun gayet vâsi hükümler tertip ettiği bir akti mersumdur. Halbuki ikrar ancak bir dâva esnasında isbat vasıtası olmak itibarile ehemmiyet alır; Bu ikrar velevki huzuru hâkimde olsun veya tahrirî bir şekilde yapmış olsun. Tanıma hadisesi, doğru olmadığı sabit oluncaya kadar, babalığın tam manasile bir delilidir. İkrar ise tam manasile tanımaya teşbih olunamaz. (Esbabı mucibe lâyıhası sahife 206)

Bu mes'ele İsviçre hukukunda çok mühimdir. Çünkü İsviçre hukukunda tanımaya terettübeden hükümler babalık davasından tevellüt eden hükümlerin aynı değildir.

Fransada 16 teşrinsani 1912 tarihli kanun babalık davasının kabuli için babanın mektupları veya sair hususî muhaberatında babalığa müteallik ve gayrı meşkûk bir itirafın vücudü lâzım geldiğini sarâhaten göstermektedir.

Tanıma hadisesi kendilerince meçhul olan kanunlar, ikrara bâzı hukûki hükümler tertip ederek, onu yanlış bir surette tanıma olarak vasf etmektedirler. Hatta bu ikrara, kendinden sadır olan kimsenin babalığı hakkında başka bir delil aramağa lûzum görmeksizin, kat'î hükümler dahi tertip etmektedirler .

Fransız ve İsviçre hukuklarında mevçut olan şekilde bir tanıma Alman hukukuna alınmamıştır. Alman projesini hazırlayanlar Alman talâkkiyatı hukukiyesine uygun olmayan bu Fransız müessesesini kabule kendilerini mecbur addetmediler. Almanyada bu müessesenin faidesi inkâr olunmaktadır. Çünkü Almanyada nesebi sahih olmayan çocuğun muavenetine koşmak isteyen baba için bir çok vasıtalar mevcut olduğundan bu müessesenin Alman ihtiyacına tekabül etmediği zan olunmaktadır. Hatta bu müessenin kabulü aşağı sınıf halkta evlenmeyi terkle gayrı meşru münasebetlere yol açmak gibi bir tehlike meydana getirecektir. Ve nesebi sahih olmayan çocuğu babanın ailesine sokarak o ailenin ahengini ihlâl edecektir .

Evlât edinme, bilâhare evlenmek suretile nesebin tashihi, veya nesep sıhhatinin ilânı babaya çocuğun vaziyetini düzeltmek imkânını bıraktığı cihetle Fransız hukukunda mevcut olan tanıma müessesesine müracaata lüzum görülmemektedir. Kezalik nesebi gayri sahih olan çocuğun irs hakkı da tahdit edilmemiştir. Binaenaleyh baba, mahfuz hisseye dahil olmayan bütün mallarında tabiî çocuk lehine tasarrufta bulunabilir.

Bu deliller kanaat vermeğe kâfi değildir. Bir taraftan, evlât edinme veya bilâhare evlenme veya ilân suretile nesebin tashihi her zaman mümkün olamaz. Zira kanunun bu husus için koyduğu şartlar bunların tatbiki adeta güçleştirir. Yalnız bazı nevi nesebi sahih olmayan çocuklar bunlardan müstefit olabilir ve bunların hükümleri de tanımanın hükümlerinden

daha mahduttur. İsviçre kanunu bunu anladığı için diğer iki müessese meyanında tanımayı da kabule mecbur olmuştur. Diğer taraftan aile ahenginin bozulması tehlikesine çare olmak üzere zina mahsulü çocukların tanınması men edilmiştir. Hatta Fransada evli olan bir kimsenin evlilik haricinde olmuş bir çocuğu tanımasının ne diğer zevce ne de nikâhtan doğacak çocuklara müessir olamayacağı kabul edilmiştir.

Gayri meşru münasebetlere meydan vermek tehlikesine gelince Almanyada yapılmış olan bir istatistik nesebi sahih olmayan tevellüdatın Alman kanununun mer'iyete girmesinden sonra daha ziyade olduğunu göstermektedir. Binaenaleyh tanıma hadisesine karşı gösterilen bu korku hiç olmazsa gayri kâfi delillere istinat ettirilmektedir:

Tanıma adalet icabıdır. Cemiyetin nesebi sahih olmayan çocuklara fena bir vaziyet vermekte ve onlara hayat mücadelesinde güçlük göstermekte bir menfaati yoktur. mümkün olduğu kadar onların vaziyetini iyileştirerek kanun bu çocukların cemiyet için faideli olmalarına sayeder. Nesebi sahih olan çocuklara nisbetle daha dun bir mevkide bulundurulmaları evlenme hadiselerine zarar iras etmemek ve aile mefhumuna hizmet etmek kaygusundan ileri gelir.

Kanun bir kere doğum hadisesile çocuğun anası tarafından aile meyanına girmesini kabul ettikten sonra bu çocuk için kendisini baba olarak gösteren kimsenin ailesine girmekten onu men etmesi doğru olamaz. Babanın çocuğnn vücudüne kendi sebep olduğu hakkındaki beyanından daha kuvvetli hiç bir esbabı sübutiye yoktur. Kanunun çocuğu ailesi meyanına almak isteyen babaya manialar ihdas etmesinde makul bir sebep tasavvur olunamaz.

Alman kanunu bu noktai nazara itibar etmemiştir. Belki de 1589 uncu maddenin ikinci fıkrasındaki «nesebi sahih olmayan çocukla babası arasında karabet mevcut değildir.» hükmüne bir istisna daha yapmamak istemiştir.

Ne olursa olsun Alman kanunu 1718 inci maddesinde bir tanıma kabul etmiş ise de bu tanımanın Fransız hukukundaki tanıma müessesesile alâkası yoktur. bunu 1717 inci maddeyi itmam için daha doğrusu kadının gebe kaldığı sıralarda diğerlerile münasebette bulunduğu hakkındaki defiden «exceptio plurium» sarfınazar edildiğini göstermek maksadile vazedilmiş talâkki etmek lâzımdır.

B — Tanımayı yapacak kimse

Babalık esas itibarile şahsî bir keyfiyettir. Binaenaleyh babalık hakkındaki ikrar ve itiraf ancak keyfiyetle şahsen alâkadar olan kimseden

sadır olmalıdır. tanımaya, yalnız ve ancak baba mezundur. (Fransız kanunu)

İsviçre kanunu medenisi de bu sistemi kabul stmiştir. lâkin «babanın vefatı veya temyiz kudretinden daimî mahrumiyeti halinde babanın babasına « dahi bu hakkı tanıyarak sistemden cüz'î bir inhiraf göstermiştir. (303 T. K. M. 291)

Hakikat halde, anadan sarfınazar, halin zaruretini yani kabul ettiği çocuğun kendinden olduğunu ancak baba takdir edebilir. Tanıma hadisesinin de şahsî olmak sıfatı bundan ileri gelir. kolaylaştırmak maksadile babanın istememesi veya cebrî bir surette unutması ihtimaline karşı tanıma hakkını kanun babanın babasına dahi teşmil etti. Fakat bu cihet ancak babanın vefatı veya temyiz kudretinden daimî mahrumiyeti haline kasredilmiştir. İsviçre kanununun gösterdiği şu yenilik aileye bir zarar getirmeksizin çocuğun lehinedir.

Fransız ve İsviçre kanunları nesebi gayri sahih olan çocukları kimlerin tanımaya ehil olduklarına dair hiç bir hususî hükmü ihtiva etmezler, Fakat umumiyet itibarile ukudun muteber olması için lâzım gelen ehliyetin bu hususta zarurî olmadığı fikri ileri sürülmektedir. Bunun için tanımayı yapan kimsenin gebeliğe sebebiyet verebilmesi ve tanıdığı esnada da temyiz kudretini haiz olması kâfidir. Binaenaleyh mümeyyiz olan kimse ister reşit olsun ister olmasın hatta mahçur bile olsun tanımaya ehildir.

İsviçre kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına (T. K. M. 16) tebaan bu gibi münhasıran şahsa merbut olan hakları kullanmak hususunda kanunî mümessillerin rızasını da istihsale mecburiyet yoktur. Bu halde tanıma hakkı şahsa okadar sıkı surette merbut olan bir haktır ki bu hakkı onda münhasiren tasarrufa salâhiyettar olan kimseden ref etmenin imkânı yoktur.

(Curti madde — 303. not 3, Egger madde — 303 not 2. b. Planiol cilt 1 sahife 479 numara 1478) büyük baba tarafından yapılan tanımayı da şahsa merbut hukuktan talâkki etmek lâzımdır. Zira büyük baba bu suretle hareketinde ne irs hukukuna ne de velâyet hakkına istinat etmiş olmaz.

Kanunî mümessilin vesayet altında bulunan kimsenin nam ve hesabına tanımaya hakkı yok ise de tanımanın bu hususa mezun olan bir mümessilden suduruna bir manii kanunî yoktur. Bu hususa mütedair verilecek vekâletnamenin tabi olacağı şekil İsviçre kanununda kantonlara mevdu hukuktan olup Fransada resmî senede ihtiyaç vardır.

C — Tanımanın mevzuu

Tanıma ancak nesebi gayri sahih olan çocuklar hakkında mümkündür. Meşruiyet karinesinden müstefit olan çocuklar bu karinenin mevcudiyeti berdevam oldukça tanımaya mevzu olamazlar.

Fransız ve İsviçre kanunları nesebi sahih olmayan çocukların hangi çocuklar olduğu hakkında bir kaide vazetmezler bu cihet nesebi sahih olan çocuklarla olmayan çocuklara ait ahkâmın tetkikinden istihraç edilir. Filhakika doğan bir çocuğun nesebi ya sahihtir veya değildir.

Aşağıdaki çocukların nesebi sahih değildir:

a) Ne doğum ne de gebelik zamanında nikâhlı olmayan kadın ve erkekten hasıl olan çocuklar.

b) Evlendikten en az yüz seksen gün evvel doğmuş olan çocuklar redde maruz kalmadıkça, (Fransız kanunu medenisi madde 314 İsviçre kanunu medenisi madde 255 T. K. M. 243)

c) Evliliğin zevalinden üç yüz gün sonra doğan çocuk eğer reddedilmiş ise (Fransız kanunu 315)

İsviçre kanununda bu çocuk nesebin sıhhati karinesinden müstefit olamıyacağından ret ihtiyacı yoktur. (İsviçre kanunu medenisi madde 252 T. K. M. madde 241)

d) Evlendikten sonra 180 günde veya evliliğin zevalinden üç yüz gün sonra doğan çocuklar koca veya diğer alâkadarlar tarafından reddedilmiş ise (Fransız kanunu 212, 213 üncü maddeler İsviçre kanunu medenisi 252 den 254 e kadar olan maddelerle 256 ve 257 inci maddeler T. K. M. 241 — 243 ve 245, 246 ıncı maddeler)

e) Karı veya kocadan birinde hüsnü niyet olmadığı takdirde batıl bir nikâhtan hasıl olan çocuklar (Fransız kanunu 201, 202)

İsviçre kanununda böyle bir nikâhtan doğan çocuğun nesebi ana ve babaları hüsnü niyet sahibi olmasalar bile sahihtir. (İsviçre kanunu medenisi madde 135 T. K. M. 125) Alman ve Avusturya kanunları nesebi sahih olmayan çocuklara ayni hakkı tanır ve bunlar arasında bir kısmına diğerlerinden daha racih bir vaziyet vermez. İsviçre kanunu Fransız kanununu takliden eski Roma fikrine bilistinat alelâde nesebi sahih olmayan çocuklarla gerek adi zina ve gerek aralarında nikâh caiz olmayan akrabaların zinasından doğan çocukları tefrik ve bu çocuğun hakkında tanımayı men ederler. (Fransız kanunu medenisi madde 935 İsviçre kanunu medenisi madde 304 T. K. M. madde 292)

Bu memnuiyete sebep nedir? Fransada zina mahsulü olan çocuklar

hakkında yapılan ikrar lehe olmaktan ziyade cezayı davet eder bir şekilde görülmektedir. Fakat böylece asıl mücrim tarafından irtikâp edilen bir hata değil belki masum olan birinin tecziyesine vasıl olunmuştur. Bundan maada « gizli tutulmuş bir intizamsızlığın tezahürü ferdî zararın izalesile cemiyetin zararını izale etmiş olmaz. » Fikrine de istinat edilmektedir. Halbuki vak'anın gürültüsü memnuiyet mevcut olmasına rağmen kendini gösterecektir.

Zaten bu gayenin esası nikâhın ve meşru ailenin rahatlığını temîn idi. Bu sebebe binaen federal meclislerde kanunun hini müzakeresinde bu cihete müteallik şiddetli münakaşat cereyan etmiştir. ve gerek adi ve gerek biribirilerile nikâhı caiz olmayan akraba arasındaki zinadan hasıl olan çocukların tanınması menedilmiştir.

Filhakika böyle bir çocuğun tanınması meşru aile meyanına öyle bir rahatsızlık getirecektir ki bununla çocuğun menfaati mukayese edilemez. Bilhassa birbirlerile nikâhı caiz olmayan akraba arasındaki zina mahsullerinin aileye sokulması bugün hakikati eşya ile külliyen taaruz eden bir mahit arzeder. Bu nevi zina insanlığın mucibi nefreti olan bir netice verir. Tasavvur olunabilirki bir vazıı kanun ayni zamanda bir babanın büyük eder olmasını kabul ve gayri meşru bir çocuğun kardeşini kendi anası olarak kabul ettirebilsin. İnsan vicdanı buna ısyan eder. Şu manada ki birbirile nikâhı caiz olmayan akrabanın zinasından doğmuş olan çocukların tanınmasının menedilmesi, bu çocuklrın hali daîi teessür olmakla beraber meşru ve muhik görünmektedir.

Adi zinadan doğan çocuklara gelince mes'ele daha başka türlüdür. Burada tabiatı madiyeye muhalif olmayan ahlâkî bir hata mevzu bahistir. Bu meselede duçarı hakaret olmuş bir kadınla, babanın ahlâkî hatasının daima canlı bir şahidi olarak aileye sokulan çocuğun vücudünden muztarip olan ailenin menfaati taaruz etmektedir. Şu halde tanınmayı neden men etmelidir.

Bilhassa baba evli olmadığı veya hakarete maruz kalmış olan ana affettiği ahvalde tanımayı men etmekte ne faide vardır. Kanunda bir noksanlık mevcuttur; Kanun ayrı ayrı filî mes'eleleri ayni prensipe rapt etmeyerek bunlar arasında bir fark te'sis etmeli idi. İsviçre kanunu medenisinin bu mühimmeyi nazarı itibara almaması şayanı teessürdür.

Ana ve babasından biri veya her ikisi hamil zamanında üçüncü bir şahısla evli olan çocuk nesebi sahih olmayan bir çocuktur. Çocuğun vaz'iyetini tayın için doğum zamanına değil asıl hamil ve ilkah zamanına itibar etmek lâzımdır. keyfiyetin miyarı çocuğa vücut veren münasebetin vukuu zamanında baba veya ananın veya her ikisinin bir diğerile evli olup olmadığının tetkikidir. Hamil zamanından maksat doğumdan evvelki yüz

sekseninci gün ile üç yüzüncü gün arasındaki müddettir. (Fransız kanunu medenisi madde 312 İsviçre kanunu medenisi 314 T. K. M. 301).

Evli bir kadınla evli olan veya olmayan bir babadan doğan çocuk açılacak reddi nesep davası muvaffakiyetle neticelenmediği takdirde meşruiyet karinesinden daima istifade eder. Lâkin hamil zamanında anası evli olmayıp babası evli bulunan bir çocuk nesebi sahih olmayan bir çocuk itibar olunur. Bu cihet ancak hamil zamanile baba veya anaanın veya her ikisinin nikâhının akdi veya feshi zamanı birbirine yakın olduğu zaman müşkülât arz eder. Bu hususta çocuğun lehinde veya aleyhinde kat'î bir hükme tesadüf edemeyiz. Acaba böyle bir halde çocuk lehine meşruiyet karinesini tatbik etmek mi muvafıktır ; Şu manada ki hamil zamanının bir kısmı nikâh devresine tesadüf eden bir kimseden doğacak çocuk zina mahsulu addedilmeli midir? Bu fikri müdafaa için denilebilir ki: Zina mahsulü olan bir çocuğun tanınmasını meneden hükmü kanun çocuk aleyhine alınması lâzım gelen bir tedbiri istisnaî olduğundan daima tahdidi ve çocuğun lehine olacak bir surette tefsir olunmalıdır. Lâkin unutulmamak lâzımdır ki bu tanımayı menetmekten kanunun gayesi nikâhı himaye ve ayni zamanda evlilik vazifelerine riayet etmeyerek kendi karısından başka birinden çocuk yapan bir babaya bu maniayı koyarak meşru aileyi rahatsız olmaktan kortarmaktadır. Binaenaleyh bu şekilde muhâkeme vazı kanunun maksadı hilâfına olacaktır.

Kezalik hamil zamanının yalnız bir kısmı nikâhlı devreye tesadüf etmiş olan bir çocuğu da doğrudan doğruya zinadan hasıl talakkî etmek doğru değildir. Zira bu mütalaa hakikatta gayrı meşru olmayan bir çocuğun gayrı meşru addedilmesine sebep olur. Bu gibi hususatta ahvali filiyeyi tetkik etmek en münasiptir. Ancak bu tetkikat kat'î bir kıymeti haiz olur.

Baba çocuğu tanımak ister lâkin bu tanıma, ana veya babanın veya her ikisinin hamil zamanında nikâh bağile bağlı oldukları isbat edilmek suretile itiraza ugrayabilir. İsviçre kanunu, tanımanın memnu olduğu hallerde üçüncü şahısların itirazının kabul edilebileceğini göstermektedir. böyle bir halde çocuğun tarzı teşekkülüne göre , hamil tarihinin ana veya babasından birinin evli bulunduğu zamanlara tesadüf etmek kâfidir. (İsviçre kanunu medenisi madde 306 T. K. M. 294)

Fransız içtihadına göre bir çocuğun zina münasebetinden hasıl olduğunu kabul için evvelki nikâh rabıtasının doğumdan evvelki üç yüzüncü gün ile yüz sekseninci gün arasındaki bütün müddet zarfında mevcut olması lâzım gelir. Eğer nikâh bu müddet esnasında devam etmemiş bulunuyorsa hamil bu müddetin her hangi bir zamanında vuku bulabileceği cihetle hamil zamanını bu müddetten evvel veya sonraya irca mümkün olur. Ve netice itibarile çocuğun zina mahsulü addine lüzum kalmaz. (Havre mahkemesi 22 mayıs 1838)

Nikâhları caiz olmayacak derecede neseben ve sıhren hısım olan kimselerin zinasından doğan çocuklar nesebi gayri sahih olan mahsulü zina çocukların bir nev'i mahsusudur. Bu nevi zinanın tarifini ceza hukukundan mı yoksa medenî hukuktan mı almak lâzım geleceğ meseleleri neticeye müessir olmak itibarile mühimdir.

Zina mahsulü çocuklarla biribirlerile nikâh caiz olmayan akraba arasındaki zinadak doğan çocukların vaziyeti Fransız ve İsviçre hukukunda ayrıdır.

İsviçre kanununda bu çocukların analarile olan münasebeti âdi surette nesebi sahih olmayan çocuklardan farksızdır. Hatta bu nevi çocuklar babalık davasının yalnız naktî tediyatta bulunmağa maksur olanını veya bazı ahvalde «şahsî ahvale müteallik tenmiyeyi» ihtiva edenini açabilirler.

Fransada ise büyle bir şey yoktur. Bunlar hakkında Fransız kanunu oldukça şiddetli davranmıştır. Müelliflerle içtihadı mahakim bu şiddete çare bulmağa çalışmışlar ise de ittifak elde edememişlerdir.

D — Tanımanın şekle ait şartları

Tetkik etmekte olduğumuz iki kanunda « Fransız ve İsviçre » tanıma şekle riayete bağlıdır. Fransız kanunu medenisinin 334 üncü ve İsviçre kanunu medenisinin 303 üncü (T. K. M. 291) maddelerine göre bunun için resmi senet (acte authentique) lâzımdır. Lâkin İsviçre kanunu tanımanın şifahî veya el yazısile yapılmış bir vasiyet şeklinde olduğu halde hususî bir senetle de yapılabileceğini kabul etmektedir.

Senedi resmiden maksat salâhiyettar memur huzurunda şekillerine riayet suretile yapılan senettir. İsviçrede şekli resminin tayini kantonların salâhiyetine mevdudur.

Bu hususta salâhiyettar olmak üzere evvelâ nüfus memuru hatıra gelir. Zira bu senet her şeyden evvel sicili nüfusu alâkadar eden bir husus a taallûk etmektedir. (Fransada böyledir)

İsyiçrede ilk kanun projesi de bu hususta sicili nüfus memurunu salâhiyettar addetmekte idi. Fakat mebusan meclisi bunu kaldırdı. Lâkin resmi senet şekli federal bir surette yapılarak yalnız kantonlara terkedilmeksizin tevhit edilse çok münasip olurdu. dikkat olunursa görülür ki bazı kantonlarda en basit bir şekili resmi olan sicili nüfus memuruna yapılacak beyanın akti resmî mahiyetinde kabul edilmediği görülecektir. Yalnız Schwitz, Vaud, Berne, Zurich, Appenzell, Schaffhouse, Glaris, Fribourg, Lucerne, Thurgovie, Kantonlarında sicili nüfus memuruna yapılacak beyanlar akti resmî talâkki edilmektedir.

Bu beyanat sicili nüfus memuruna iblâğ edildikte muhtelif resmi vesikalara derç olunabilir:

a) Tanıma hadisesi çocuğun doğum tezkeresine (nüfus tezkeresine) kaydolunur. Bu halde elde olan vesika hem doğumu hem de evlatlık rabıtasını gösteren tek bir senet olur.

b) Tanınma hadisesi çocuğun doğumundan çok sonra yapılmış olan bir beyana istinat eder.

c) Nihayet Fransada olduğu gibi tanınma keyfiyeti ana ve babanın nikâhlarını tesbit eden vesikaya derç edilir.

İsviçrede nikâhtan evvel hasıl olan bir çocuğun nesebi ana ve babasının bilâhare nikâhlanmalarile derhal ve resen tashih edilmiş olur. Türk hukukunda hadise aynıdır.

Fransız kanunu medenisile muhtelif kantonların methal kanunlarında (Lois Cantonales d'introduction) istimal olunan (resmî senet) tabiri umumisinden hasıl olan neticeye göre tanınma senetleri bundan maada:

a) Kendi salâhiyettar oldukları mıntaka dahilinde kanunu mahsusunun işaret etmiş olduğu şekil dairesinde noterler tarafından tanzim olunabilir.

İsviçrede noterlerin bu salâhiyeti umumiyetle kabul edilmiş değildir.

b) Mahkeme kâtipleri tarafından tanzim olunabilir. Fransada ekseri müellifin içtihadına göre mahkeme kâtibinin (greffier) böyle bir senet tanzimine salâhiyeti yoktur.

c) İdarî veya adlî diğer memurlar tarafından tanzim olunabilir.

Meselâ: sulh hâkimi, belediye reisi gibi.

İşte bu nevi makamlardan verilen senetler resmi mahiyeti haiz addolunmunca Fransada tayıan ve serbestçe vukubulan babalık ikrarlarının kanunun kast ettiği tanıma hadisesini teşkil edip etmediği münakaşa edilmiştir, Müellifler ve mehakim içtihadı bu ikrarın bir tanıma olduğunu kabul etmişlerdir. Bu noktada dikkat olunması lâzım gelen bir cihet vardır ki o da mahkemelerin iki tarafın doğrudan doğruya tanımayı istihdaf eden talepleri üzerine yaptıkları beyan üzerine verecekleri esas hükmün doğru olmayacağıdır çünkü bu şekilde tanıma batıldır. Bizim istediğimiz nokta esas davaya teferru eden bir hadise dolayısile yapılacak olan ikrarlardır.

Bu nazariyenin İsviçre hukukunda kabili tatbik olup olmadığına gelince: Mösyö Rossel,) 9 uncu maddeye istinat ederek baba veya büyük baba tarafından yapılmış olan böyle bir ikrarın tanınma mahiyetinde olduğunu kabul etmektedir.

İsviçre kanunu medenisinin 303 üncü maddesinin ikinci fıkrası (291 T. K. M.) tanımanın resmî senetten maada « ölüme bağlı tasarrufla » da olabileceğini sarahaten göstermektedir. Ölüme bağlı tasarruflardan maksat ya vasiyetname veya miras mukavelesi ile yapılan tasarruftur. böyle bir hükmü kanunî mevcut olmasaydı bile umumî vasiyetname veya miras mukavelesi ile tanınma yapılabilirdi. Çünkü kanun bu iki nevi aktin ancak resmî şekilde olması halinde muteber olduklarını kabul etmektedir. Bu fikir Fransada İsviçre kanununun 303 üncü maddesine şebih bir hüküm olmadığı halde umumiyetle kabul edilmiştir.

Şu halde ibtidayı emirde tanımanın resmî vasiyet senedile yapılabileceğini kabul etmek lâzımdır. Resmî vasiyet senedi, yalnız resmî bir senet olmakla kalmaz, kanun bu aktin icrasında vasiyet eden kimsenin bütün hürriyetini temin eden diğer bazı şartların da ifasını emretmesi itibarile resmiyet daha ziyade esaslandırılmıştır. Lâkin el yazısile veya gizli şekilde yapılmış vasiyetlerde resmî şekil mevcut olmadığından bu gibi tanımaların batıl olması lâzım gelir.

Ancak İsviçre kanunu medenisi «ölüme bağlı tasarruf» tabiri umumisile bir az daha ileri giderek yazı ile veya şifahî şekilde yapılacak vasiyetnamelerde tanımanın muteber olacağını göstermiştir. Ancak böyle bir halde bir takım müşkülât meydana çıkar. Hakikaten bir kimsenin vefatından sonra eşyası meyanında elde edilen ve filân çocuğun kendi çocuğu olduğunu gösteren lâkin emvalinin bu çocuğa tarzı intikaline dair bir sözü ihtiva etmeyen bir kâğıdın ne kıymeti olacaktır. Keza şifahî bir vasiyetin bütün şartlarına riayet olunarak yapılan beyanatta emvale müteallik bir şey mevcut değilse ne olacaktır.

Kanun «ölüme bağlı tasarruf» demekle yukarıki iki suretin butlanını kastetmiştir. Zira dikkat olunursa görülecektir ki orada ölüme bağlı ve mala taallûku olan bir tasarruf mevcut değildir. Bundan maada bu gibi akitleri muteber addetmek kanunda sarahaten gösterilen resmî senet müeddasına muhalefet olur. (Rossel ve Mentha sahife 371)

İsviçre kanunu medenisi vasiyete ehliyet için on sekiz yaşında ve miras mukavelesi yapabilmek için yirmi yaşında olmağı şart kılmaktadır.

(Türk kanunu medenisi vasiyet için 15 yaşı ve miras mukavelesi için İsviçre kanunu gibi reşit olmağı kabul etmiştir.)

Binaenaleyh on yedi yaşında bir babanın vasiyetname veya miras mukavelesile yaptığı tanıma akti batıl mıdır?

Yaş tahdidi malûmdur ki yalnız mallara tasarruf noktai nazarından ve bir genç çocuğun münasebetsiz bir şekilde tasarrufatile mallar üzerinde hakkı mevcut olan ailesi efradını bu haklarından mahrum etmemelerini temin maksadile vazetmiştir.

Binaenaleyh tanıma hadisesine bu nakais müessir olamamalıdır. Bundan maada denebilir ki tanıma hadisesinde ölüme bağlı tasarruflarla yapılacak tanımalardaki ehliyet şartını, berhayat olan kimseler tarafından yapılan tanımalardaki ehliyetten daha ağır bir hale getirmek mantıksız ve haksız olur. Binaenaleyh yalnız tanımaya taallûk eden ölüme bağlı tasarruflarda yaş şartı mevcut olmasa bile tanımanın muteber olduğunu kabul etmelidir.

Vasiyetnameyi tanzim eden noterlerle vefat halinde vasiyetnameleri açmağa salahiyettar olan makamat tanıma keyfiyeti hemen alâkadar nüfus memurlarına ihbar ile mükelleftirler.

Fransada nüfus siciline müteallik kanunun 62 inci maddesi der ki « tanıma akti vukuu tarihinde sicile kaydolunur. ve çocuğun nüfus tezkeresine derkenar edilir.» Fransada tanıma akitlerine mümkün olduğu kadar mahremiyet verilmiştir. Buna sebep te umumî nüfus sicilinin aleni olmasından korkan babaların bu tehlike karşısında tanıma yapmadan ictinap etmelerine mani olmaktadır. Tanıma hadisesi babanın nüfus tezkeresine kaydolunmaz. Binaenaleyh burada babanın hakikî vaziyeti medeniyesinin (etat civil) meçhul kalması tehlikesi mevcuttur.

Kanunun emrettiği şekle ittiba mecburîdir. Bundan şu netice hasıl olur ki hususî bir senetle yapılmış olan tanıma zatı hadise itibarile bir hüküm ifade etmez. Fransada bu hususa müteallik yapılan münakaşat 16 teşrinisani 1912 tarihli kanunun neşrile hitama ermiştir. Bu kanun mucibince hususî bir senet metninde sarih surette babalık ikrarı mevcut ise tanıma muteberdir.

İsviçrede böyle hususî senet babalık davası açılması halinde bir te'siri haiz olabilirsede hiç bir surette tanıma hadisesini teşkil etmez.

tanıma mes'elesi şahsa merbut olan haklardandır demıştik. Lâkin bu keyfiyet tanıma hakkında aheri tevkile mani değildir. Ancak bu vekâletnamenin şekli nasıl olmalıdır suali varit olur. Bu İsviçrede kantonlara ait bir haktır. İşviçre adliye ve polis departmanı (nezaret) 9 mayıs 1916 tarihli bir tamiminde «resmî şekilde bir hususî vekâletname verilmek şartile tanıma için aherin tevkil olunabileceğini» göstermiştir.
Fransız kanununda da bu şartlar istenmektedir.

Hususî vekâletten maksat nedir? Vekil ancak hususî bir surette selahiyettar olmadıkca tanıma ikrarında bulunamayacaktır. Binaenaleyh vekâletnamede hattâ tanınması lâzım gelen çocuk dahi tasrih olunacaktır.

E — Tanımanın zamanı

Gerek İsviçre gerek Fransız kanunu medenileri tanımanın ne zaman yapılacağı hakkında bir kaydi ihtiva etmezler. Kezalik tanımanın ne

945

müddet zarfında yapılması lâzım geldigi de gösterilmemiştir. Halbuki babalık davasının ne zaman ve ne kadar müddet zarfında yapılması lâzım geleceği musarrahdır. (İsviçre kanunu medenisi madde 307. T. K. M 296) şu halde çocuğun bütün hayatı müddetince tanınması mümkündür. Bununla beraber Fransız hukukunda bu mevzide «tanıyan baba o esnada başka bir kadınla evli ise ve bu nikâhtan doğmuş başka çocuklar mevcut ise» bir istisna vardır.

tanıma çocuğun doğmasından evvel yapılabilirse de hamilden evvel buna cevaz yoktur. Bu roma hukukunun «Nascturus pro fam nato habetur quoties de commodis ejus agitur» Kaidesinin tatbikidir.

Tanıma çocuğun menfaati için mevcut bir müessese olması itibarile, çocuğun doğmasından evvel vefat etmekten endişe eden bir babanın tam zamanında hareket ederek çocuğun istikbalini te'min edebilmesine cevaz verilmelidir. Lâkin buhalde ana ile doğumun takriben vuku bulabileceği zamanı tayin etmesi lâzımdır. Zaten tanıma akdının mefadına göre gösterilen kadından dogan çocuğun hakikaten tanımeya mevzu olan çocuk olmadığını mahkeme ahvali fiiliyenin tedkikile serbestce takdir eder. Bilhassa Fransada gebe bir kadının altı ay sonra doğuracağı bir çocuk hakkında yapılan tanımanın dokuz ay sonra bu kadından doğan çocuğa ait olmadığına hüküm sadır olmuştur. Bu gibi ehvalde baba dahi tanımayı hile veya hataya istinatla iptal ettirebilir.

Doğumdan sonra çocuğun berhayat olduğu müddetçe tanınması mümkündür. Fransız kanunu medenisinin 337 inci maddesi bu prensipe bir halel getirmez. Belki tanıma hükümlerinin bir az daha teehhürüne sebep olur.

Tanima çocuğun ölümünden sonra da yapılabilir mi?

Bu hususu meneder bir hükmü kanunî ne Fransada ne de İsviçrede mevcut değildir. Bununla beraber mes'ele Fransa da çok münakaşata meydan vermiştir.

Eğer tanınan çocuk evlât bırakarak vefat etmiş ise tanımanın muteber olacağı hakkında ittifak vardır. Lâkin evlâtsız vefat eden bir çocuğun tanınmasında fikirler mühteliftir. (Marcade) ve (Demante) gibi bazı ulemanın fikrine göre kanun tanımayı mahza çocuğa bir hali medenî vermek için kabul etmiştir. Vefat vuku bulunca bu hüküm tahakkuk edemeyeceğinden tanıma hadisesi mevzusuz ve faidesiz kalacaktır. Fakat müteveffanın çocukları varsa kanun onlara irs noktasından babalarının hakkını tanımış olduğundan bu halde tanımaya cevaz vardır. Bu gibi ahvalde tanımanın bir hedefi bir mevzuu mevcuttur. Vefat eden kimsenin evlâdı bulunmadığı takdirde tanıma ile hasıl olacak netice tanımayı yapan babayı müteveffaya varis olarak davet etmektir. Bu halde tanıma-

dan maksat mirasa konmak olacaktır ki bu gayenin ahlâka mugayir olduğu aşikârdır. Çocuğun menfaatini himaye eden kanunun bu gibi hisaplara meydan vermeyecegi tabiîdir.

Diğer ulemaya göre vefat eden bir çocuğu evlâdı olmasa dahi tanımak caizdir. Lâkin bu halde tanıyan kimsenin müteveffanın terekesinde bir gûna hakkı irsi yoktur. Bu günkü ictihada nazaran tanıma ile ona teferru eden bütün haklar tasdik ve kabul edilmektedir. İnkâr olunamaz ki bu tarzı hal aşikar bir surette haksızdır.

Tanıma, çocuğa vücut veren babanın irtikâp ettiği hatanın tamirine yarayan bir şeydir. Fakat böyle hatalı olan bir babayı tanıma ile lâyık olmadığı haklardan istifade ettirmek kanunun maksadından çok uzaktır.

Müteveffanın füruu varsa tanıyan baba halen hatasını tamir etmekte talakki olunacağından tanımaya müsaade etmelidir. Fakat füruu olmayan bir müteveffa hakkında tanımaya müsaade etmek yalnız çocuğun menfaatini gözde tutan kanunun maksadından tamamen inhiraf etmektir. (Gmür madde 305)

İsviçre kanunu medenisi bazı kanton kanunlarında mevcut olan bu prensibi nazarı dikkate almaksızın vefattan sonra tanımanın yapılabileceğini kabul etmektedir. İşte İsviçre kanunu medenisinin 305 inci maddesi vefattan sonra yapılması melhuz tanımalardan doğacak gayri ahlâkî gayeleri bertaraf edebilmek için anaya bir hakkı itiraz vermektedir. (T. K. M. 293) fakat bu kâfi addolunamaz. Çünkü yalnız ana itiraz edebilecektir. Ana çocuktan evvel vefat etmiş olursa hali ne olacaktır. Ananın servetile de büyümüş olan çocağun patrimuanı tanımayı yapana intikal edecektir ki bu halde hata gayet müessir ve kârlı bir muamele olacaktır.

F — Tanımanın iptali

Tanıma muteber olabilmek için bir hakikatin ifadesi olmalıdır. hakikate sadık olmalı ve bir çocuğa kendine ait olmayan bir nesebi vermek suretinde tecelli etmemelidir. Fransa ve İsviçre kanunları tanımayı hilâfı sabit oluncaya kadar hakiki tanımışlardır. Tanımayı yapan baba veya İsviçre ve Türk hukukuna göre icabında büyük baba nüfus memuruna yaptığı beyanda veya tanımayı tesbit eden ölüme bağlı tasarrufta tanıdığı çocuğun hakikaten kendi çocuğu olduğunu isbatla mükellef ikrarına itibar olunur ve bu ikrarda hakıkat karinesi vardır.

Ahvali medeniyeye taallûku itibarile gerek çocuğun ve gerek bilzat cemiyetin tanımanın yalan olmamasında menfaati vardır. Ailenin huzur ve rahatı bir babanın hakikatte kendine ait olmayan bir çocuğu o aileye ithal etmesine mani olmalıdır. Mabaadi var

947

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

TEBERRU

(1) Mahfuz hissesinin teberrudan tenkisini talep eden mirasçının mahfuz hissesine tekabül eden miktarı murisi müteveffanın emvali sairesinden alıp almadığının evvelemirde tahkiki lâzımdır.

(2) Mirasçı mahfuz hissesini murisi müteveffanın emvali sairesinden istifa etmediği sabit olduğu takdirde mahfuz hissesi miras hakkının kaçta kaçı ise teberruun ve buna müstenit ferağ muamelesinin o miktar hakkında tenkis ve iptaline karar verilmesi icap eder. Böyle yapılmayıp ta teberru olunan arazi kıymetinin takdirile kıymetinden mahfuz hisseye isabet eden meblâğ miktarının tenkisine karar verilmesi yolsuz ve gayrikabili icradır.

Taşköprünün Çörük kariyesinden Alaybey oğlu Apti kerimesi Fatma ile İsmail ve Halil İbrahim vekilleri Hasan Kadri Bey Taşköprü kukuk hâkimliğine ba arzuhal müracaatle müvekkillerinden Fatmanın kız kardaşı ve diğer müvekkilleri İsmail ile Halil İbrahimin halaları Çörük kariyesinden Alaybey oğlu Apti Ağa zevcesi Şerife Hanımın mahza müvekkillerini mirastan mahrum etmek maksadile uhdei tasarrufunda bulunan hudut ve mevkileri malûm sekiz kıt'a tarlayı kendisini ölünciye kadar görüp gözetmek şartile mezkûr kariyeden Alaybey oğlu Mustafa mahtumu Ömere ferağ etmiş olduğundan hissei mahfuza hakkındaki ahkâmı kanuniyeye tevfikan müvekkillerinin mahfuz hisselerinin tenkisine dair mumaileyh Ömer aleyhine ikame eylediği davadan dolayı cereyan eden vicahî muhakeme neticesinde müteveffiye Şerifenin hali hayatında müddeabih arazisini diğer veresenin mahfuz hisselerini iptal etmek maksadile müddeaaleyh Ömer Ağaya şartla ferağ eylediği şehadetle tahakkuk etmiş ve müteveffiyei mezburenin veraseti liebeveyn erkek kardaşı Mustafa ve liebeveyn kız kardaşı Fatma ve kendisinden evvel vefat eden

kız kardaşının mahtumu mehmet ve kızları Hanife ve Elifeye ve kezalik kendisinden evvel vefat eden liebeveyn biraderi Ahmedin oğlu Mehmet ve kızı Hanifeye münhasıra olduğu anlaşılmış ve mezkûr arazinin iki bin beş yüz lira değerinde bulunduğu ehli vukufun alâtarikuşşehade vukubulan ihbaratile sabit olup ancak müddeilerden Fatmanın kanunen müstahak olduğu mahfuz hissesinin tenkisi hakkındaki talebi haklı görülmüş olduğundan mefruğunbih iki bin beş yüz lira kıymetli araziden kanunu medeninin dört yüz elli üçüncü maddesinin üçüncü fıkrası mucibince mezbure Fatmanın dörtte bir mahfuz hissesi olan altı yüz yirmi beş lira kıymetli araziye müteallik muamelenin iptali ve mahfuz hissesinin tenkisile tapu kaydinin olveçhile tashihine ve diğer müddei İsmail ve Halil İbrahimin müteveffiyei mezburenin varisi olmamalarına mebni muarazalarının men'ine ve ilâmda müfredatı mürakkam masarifi muhakemenin müddea aleyhten ahzine dair Taşköprü hukuk hâkimliğinden sadır olan 19 temmuz 928 tarihli ve 126 - 189 numaralı ilâmın temyizen tetkiki müddeaaleyhi mumaileyh Ömar tarafından müddeti kanuniyesi zarfında ba arzuhal talep olunmakla mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile maan tetkik ve mütalea ve icabı keyfiyet müzakere olundukta : fariga Şerife Hanımın 19 nisan 928 tarihinde vefat ettiği nüfus memurluğunun derkenarından ve ferağ muamelesinin 3 nisan 928 tarihinde vukuu tapu idaresinin cevabından ve müruru zaman ile cenaze masarifi gibi mebaliğın terekeden tenzili hakkında indelmuhakeme bir iddia dermeyan edilmediği muhakeme zabıtnamesi mündericatından anlaşılmasına göre temyiz lâyihasında hâdise tarihi ile fariga Şerifenin tarihi vefatının ve kanunen muayyen bir sene müddetin geçip geçmediğinin mahkemece tetkik edilmediğine ve cenaze masarifi gibi mebaliğın terekeden tenzil olunmadığına dair serdolunan itirazat gayrivarit ise de mahfuz hisselerinin baliğ olduğu miktarı alamıyan mirasçıların tasarruf nisabını tecavüz eden teberruun tenkisini dava edebilecekleri ve mahfuz hisse kaidelerini bertaraf etmek kastile yapıldığı aşikâr olan temliklerin ölüme bağlı teberrular gibi tenkise tâbi olduğu kanunu medeninin beş yüz iki ve beş yüz yedinci maddelerinde musarrah olması hasebile müddeiyelerden tenkis talebine kanunen salâhiyettar olduğu mahkemece kabul edilen Fatmanın mahfuz hissesinin baliğ olduğu miktarı murisesinin emvali sairesinden alıp almadığının tahkiki ile almadığının sübutu halinde mumaileyhanın müteveffiye Şerife Hanımın kız kardaşı bulunması hasebile mahfuz hissesi kanunu mezkûrun dört yüz elli üçüncü maddesi mantukunca miras hakkının dörtte birinden ibaret olmasile müteveffiyei mezbure tarafından müddeaaleyh Ömere ferağ edilmiş olan müddeabih arazideki hissei irsiyesinin dörtte birinin mumaileyha Fatma uhdesine intikal muamelesi icra edilmek üzere bu miktar hisse hakkındaki muamelenin iptalile kaydin tashihine karar verilmesi icap ederken müddeabih eraziye kıymet takdir ettirilerek iki bin beş yüz lira kıymetinde bulunduğu anlaşılan mezkür araziden muma-

ileyha Fatmanın dörtte bir hissei mahfuzası olan altı yüz yirmi beş lira kıymetli erazi hakkındaki muamelenin iptali suretile kanuna mugayir olarak ve kabiliyeti icraiyesi olmıyacak bir şekilde karar verilmesi ve müddeilerden ikisinin müddeealeyhe karşı men'i muarazalarına karar verilmiş iken masarifi muhakemenin tamamen müddeaaleyhe tahmil olunması yolsuz ve muhalifi kanun bulunmuş ve hükmün nakzı hakkındaki talep bu sebeplerle varit ve beca görülmüş olduğundan hükmü mümeyyiüznbihin işbu sebeplerden dolayı nakzına 9 nisan 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

Temyiz mahkemesi birinci hukuk dairesi — Esas No. 1906 kararNo. 1550

***

ŞÜF'A

(1) Kanunu medeninin altı yüz otuz sekizinci maddesinde muayyen olan bir ay müddet şefiin bey'e itlaı tarihinden muteberdir. Bey'in inikadından evvel meşgul hissenin satılacağına ıtlaın hükmü yoktur.

(2) Hakkı şüf'a resmî bir senet ile veya tapu siciline kayıt edilmekle iskat edilir.

(3) Müşterinin gayri menkul malından satın almazdan evvel imar ettiği sabit olsa bile bununu masrafını şefiden isteyemez.

(4) Meşfuunaleyh yani müşteri ferağ masrafını dahi şefiden alamaz.

(5) Arazi kanununun kırk birinci maddesi kanunu medeninin şüf'adan bahis olan mevadı mahsusasile mülğadır.

(6) Meşfuunaleyhin hissesini satın aldığı arazinin bulunduğu köy ahalisinden olması ve araziye ihtiyacı bulunması müddeinin hakkı şüf'asına tercih olunamaz.

(7) Şefi tarafından meşfuunaleyh bedeli müsemmanın itası ruhu kanuna muvafıktır.

Gümüş Hacı köy kazasının Elvîran kariyesinden Gedik oğlu Ömer ile kariyei mezkûreden Yemiş oğullarından Süleyman ve Mahmut ve Eyüp ve Halil ve Cemal ve Yayla oğlu Halil mahtumu Mehmet meyanelerinde mütehaddis hakkı şüf'a davasından dolayı Gümüş Hacıköy hukuk kâkimliğinden sadır olan 19 kânunusani 928 tarihli ve 37 - 3 numaralı ilâmın temyizen tetkiki mumaileyhim Süleyman ve Mahmut ve

Eyüp ve Halil ve Cemal ve mehmet vekilleri Hakkı Bey tarafından müddeti kanuniye zarfında ba arzuhal talep olunmakla mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile maan tetkik ve mütalea ve icabı keyfiyet müzakere olundukta müddeabih emvali gayri menkulenin malûm hisselerine müddei Ömerin şayian mutasarrıf olduğu mübrez tapu senetleri mefadından anlaşıldığı gibi mezkûr emvali gayri menkulenin kezalik şayi hissedarlarından Seyit efendinin miktarı tapu senetlerinde yazılı olan şayi hisselerini müddeaaleyhlere sekiz yüz lira semen mukabilinde memuru huzurunda sattığı ibraz olunan tapu senetleri mündericatile mütahakkak bulunmasına ve mezkûr hisselerin memuru huzurunda bey'i tarihinden itibaren bir ay zarfında müddeinin şüf'a davası ikame ettiği anlaşılmakta olup tarihi beyiden evvel satılacağından haberdar olmasının kanunen hükmü olamıyacağı gibi müddei mumaileyhin kanunen haiz olduğu hakkı şüf'asını kanunu medeninin altı yüz elli yedinci maddesinde zikredildiği üzere resmî bir senet veya tapu siciline kayt ile ıskat ettiği ispat edilememesine ve müddeaaleyhlerin müddeabih emvali gayrimenkuleyi Seyit Efendinin hisselerini satın almazdan evvel imar ettikleri sabit olsa bile bundan dolayı müddeiden nesne mütalebesine salâhiyetleri olmamasına ve müddeinin şüf'a hakkını salifüzzikir maddei kanuniye mucibince ıskat etmediği halde müddeaaleyhler mezkûr hisseleri satın almakla ferağ masrafını itaya kendileri sebebiyet vermiş olduğundan hahhı kanunisini istimal eden müddeiden ferağ masrafını istemeğe hakları olamıyacağına ve müddeialeyhlerin mezkûr emvali gayrimenkulenin bulunduğu kariye ehalisinden olması ve araziye ihtiyaçları bulunması müddeinin iştirak sebebile haiz olduğu şüf'a hakkını ıskat edemiyeceğine ve arazi kanununun kırk birinci maddesi kanunu medeninin şüf'adan bahis olan mevaddı mahsusasile mülga olmasına ve şefi tarafından meşfuun bedeli misli verileceğine dair kanunu medenide bir gûna sarahat ve delâlet olmayıp bedeli müsemmanın itası ruhu kanuna muvafık görülmesine mebni bu cihetlere dair lâyıhai temyiziyede münderiç itirazlar gayrivarit olduğundan reddile muvafıkı usul ve kanun olan hükmü mümeyyizünbihin tasdikine ve berveçhi zir altı yüz altmış iki kuruş masarifi temyiziyenin müstedii temyizden ahzine 30 nisan 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

***

USULÜ MUHAKEME

Sulh mahkemesinden verilen ademi salâhiyet kararı üzerine asliye mah-

kemesince rüyet edilen davanın sureti ikamesine dair.

(1) Hukuk usulü muhakemeleri kanununun yirmi yedinci maddesinin sulh mahkemesinden sudur etmiş olan ademi vazife kararı üzerine asliye mahkemesinde rüyet olunan hususata şumulü yoktur.

(2) Vekil vasıtasile cereyan eden davalarda gıyap kararının dahi behemhal vekile tebliği lâzımdır.

Adapazarının Mağarai İlyase kariyesinden Hacı Kambolat zevcesi Hafize Hanımın ba tapu uhdei tasarrufunda bulunan bir bap haneye kariyei mezkûreden Hacı Hafız Mehmet Efendi zevceleri Ayşe ve Huriye Hanımlar tarafından müdahale olunduğundan bahisle vaki müdahalenin men'i hakkında Adapazarı hukuk hâkimliğinden sadır olan 19 mart 929 tarihli 168 - 81 numaralı ilâmın temyizen tetkiki mumaileyhima Ayşe ve Huriye Hanımlar vekili tarafından müddeti kanuniye zarfında ba arzuhal talep olunmakla mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile mıan tetkik ve mütalea ve icabı keyfiyet müzakere olundukta. Müddeabihin kıymeti üç yüz liradan fazla olduğu anlaşılmasından dolayı sulh hâkimliğinden verilen ademi vazife kararı üzerine müddeinin usulen ba arzuhal ikamei dava ve harcı kanuniyi ita etmeksizin hususu mezkûrun mahkemei asliyece rüyet ve hükme raptedildiği anlaşılmaktadır. Hukuk usulü muhakemeleri kanununun yirmi yedinci maddesi hükmü maddei mezkûrenin medlûlüne nazaran sulh mahkemesinden sudur eden ademi vazife kararı üzerine asliye mahkemesine müracaat edilecek hususata şamil olmayıp çünkü sulh mahkemesinde arzuhal ile ikamei dava edilmemekte ve kanunen icap eden harç ve resimler dahi berveçhi peşin alınmamakta olmasına mebni hâdisede müddeinin alelusul arzuhal ile ikamei dava ettiği ve mebadii davada kanunen alınması lâzımgelen kaydiye ve tebligiye harçlarını verdiği takdirde icap eden tebligat ve muamelâtı iptidaiye badelifa mahkemei asliyece rüyeti davaya şuru edilmesi iktiza ederken bu mühimmei kanuniyenin nazarı itibare alınmaması ve dava, vekil vasıtasile cereyan etmiş olduğu cihetle kanunu mezkûrun yüz yirmi dördüncü maddesine tevfikan gıyap kararının behemehal müddeaaleyhin vekiline tebliği muktezi iken müddeaaleyhin kendisine tebligat ifa olunup gelmediğinden dolayı muhakemeye kabul edilmemesi muhalifi kanun bulunmuş ve hükmün nakzı hakkındaki talep bu sebeplerle varit ve beca görülmüş olduğundan hukuk usulü muhakemeleri kanununun dört yüz yirmi sekizinci maddesine tevfikan hükmü mümeyyizünbihin esbabı mezkûreden dolayı nakzına ve nakzı vaki dairesinde ifayı muamele olunmak üzere evrakın mahalline iadesine ve berveçhi zir bin altmış iki kuruş masarifi temyiziyenin ileride haksız çıkacak taraftan ahzine 6 mayıs 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

MÜRURU ZAMAN

(1) Kanunu medeninin altı yüz otuz dokuzuncu maddesinde beyan olunan mürurı zaman iktisabı kanunu mezkûrun sureti meriyet ve şekli tatbiki hakkındaki kanunun yirminci maddesi mucibince kanunu medeninin mer'iyete girdiği tarihten itibaren başlar.

(2) Fakat kanunu medeni bu kanunun mer'iyetinden evvelki kavanine tevfikan iktisap edilmiş olan hakları ihlâl etmeyeceğinden tapu sicillinde kimse namına mukayyet olmaya ve arazi kanununun maddei mahsusası mucibince arazii milliyeden madut bulunan bir yeri bir kimse kanunu medeninin mer'iyeti tarihine kadar bilâ niza on sene zapt ve zer'etmiş olduğu surette o yerde arazi kanunu hükmünce hakkı karar kazanmış olur.

Tirenin yeğenli mahallesinden Hafize Hanım binti Hacı Mehmet ile hazinei maliye beyninde mütahaddis gayrimenkulün tescili davasından dolayı Ödemiş hukuk hâkimliğinden sadır olan 19 şubat 929 tarihli ve 158 numaralı ilâmın temyizen tetkiki müddeti kanuniyesi zarfında hazinei müşarünileyha vekili tarafından ba arzuhal talep olunan mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalea ve tetkik ve icabı müzakere olundukta : Kanunu medeninin altı yüz otuz dokuzuncu maddesinde beyan olunan mürurı zaman iktisabı kanunu mezkûrun sureti mer'iyet ve şekli tatbiki hakkındaki kanunun yirminci maddesi mantukunca kanunu medeninin mevkii mer'iyete girdiği tarihten itibaren başlıyacağına ve kanunu medeninin mer'iyeti tarihinden itibaren dahi müddeti muayyene mürur etmemiş bulunmasına nazaran hâdisede mezkûr maddei kanuniyeye istinat caiz olamazsa da kanunu medeni ahkâmı sabıkanın mer'iyeti zamanında husule gelen hakkı mükteseplerı ihlâl etmiyeceğine ve arazi kanunu ahkâmına nazaran tapu idaresince hiç bir kimse namına mukayyet olmıyan arazii milliyenin on sene müddet bilâniza zabıt ve ziraatla hakkı karar husule gelmiş olacağına göre tapuda kimse namına mukayyet olmayıp müddeiye Hacı Mehmet kızı Hafize tarafından kanunu medeninin mer'iyete girdiği tarihe değin on seneyi mütecaviz müddeti zabıt ve ziraat olunduğu bilbeyyine tahakkuk eden müddeabih tarlanın müddeiyei mumaileyha namına tescili hakkındaki karar binnetice hükmü kanuna muvafık bulunmuş ve itirazatı temyiziye bu itibarla gayrivarit görülmüş olduğundan reddile hükmü mümeyyizünbihin berveçhi balâ esbabı mucibesinin tashihi suretile tasdikine ve berveçhi zir müfredatı muharrer altı yüz altmış iki kuruş masarifi temyiziyenin müstedii temyizden ahzine 9 mayıs 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

USULÜ MUHAKEME

(1) Ehli vukufun intihabında tarifatı kanuniyeye riayet edilmemesi.

(2) Ehli vukufun raporuna itiraz olunması üzerine tekrar keşif icrasına verilmiş iken yeniden İntihabı lâzım gelen ehli vukuf marifetile tetkikat icra kılınmıyarak şahit istimaile iktifa edilmesi.

(3) Ve gayri menkul mallarındaki intifa hakkının tapu sicilline kayıt ile kanunu medeninin 718 inci maddesinde musarrah olduğuna göre müddeabih intifa hakkının tapu sicilline tescil edilmeksizin muteber olmayacağının nazarı dikkate alınmaması müstelzimi nakızdır.

Keskinde mukim Erzurumlu zade Fazlı Efendi ve Hacı Halil zade Mustafa ile Veli Kavas zade Ali Efendi zevcesi Emine ve mahtumları Abdürrahim ve Sabri ve Ahmet ve kerimeleri Zeynep ve Miyase ve Şaziye ve Hatice ve Minire ve şahsı salis Mustafa efendi ve Ebubekir zevcesi Telli meyanelerinde mütehaddis suya men'i müdahale davasından dolayı Keskin hukuk hâkimliğinden sadır olan 9 haziran 928 tarihli ve 143 numaralı ilâmın temyizen tetkiki müddeti kanuniyesi zarfında Fazlı ve Mustafa Efendi tarafından ba arzuhal talep olunmakla mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalea ve tetkik ve icabı müzakere olundukta: Müddeabih suyun müddeaaleyhler ile şahsı salislerden hangisinin mülkü dahilinde olduğunun tayini ve şeraiti mukaveleye muhalif hareket vukua gelip gelmediğinin tetkiki zımnında keşif icrasına karar verilmiş olmasına göre ehli vuhufun tarafeynin ittifakile ve emri intihapta ittifak edemedikleri takdirde resen mahkemece intihabı iktiza ederken emri intihapta ahkâmı kanuniyeye riayet edilmemesi ve tanzim olunan rapor mündericatına karşı vaki olan itiraz üzerine tekrar keşif icrasına karar verilmiş olduğu halde ehli vukufun marifetile tetkikat icra edilmiyerek şahit istimaile iktifa olunması ve maahaza hâdisede bir gayrimenkul mal üzerinde mutasarrıflarının aktetmiş oldukları mukavelename mucibince eşhası saire için intifa hakkı tesisine müteallik bulunmasına ve kanunu medeninin 718 inci maddesinde gayrimenkul maldaki intifa hakkının tapu siciline kayt ile teessüs edeceği musarrah olmasına mebni müddeilerin dava etmiş oldukları intifa hakkının tapuya tescil edilmeksizin muteber olamıyacağı nazarı dikkate alınarak ona göre karar verilmesi iktiza ederken mahallî mahkemesince bu cihetin de derpiş edilmemesi muhalifi kanun bulunmuş ve hükmün nakzı hakkındaki talep bu sebep-

İerİe varit ve beca görülmüş olduğundan hukuk usulü muhakemeleri kanununun dört yüz yirmi sekizinci maddesine tevfikan hükmü mümeyyizünbihin nakzına ve nakzı vaki dairesinde ifayı muamele olunmak üzere evrakın mahalline iadesine ve masarifi temyiziyenin ileride haksız çıkacak taraftan ahzine 12 mayıs 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

Temyiz Mahkemesi birinci hukuk dairesi — Esas No. 1538, Karar No. 2018

***

USULÜ MUHAKEME

Şuf'a davası ikame olunduktan sonra müşteri meşru hisseyi başka kimseye satarsa müddei hukuk usulü muhakemeleri kanununun yüz seksen altıncı maddesi mucibince birinci müşteri hakkında şuf'a davasına devam edemeyip ancak bu maddede beyan edilen şıklardan birini ihtiyar etmesi lâzım gelir.

Trabzonun İskender Paşa mahallesinde mukim tosun zade Mehmet Efendinin şayian mutasarrıf olduğu üç kıt'a arazideki mefrugunbih hisselerin bihasebişşuf'a bedeli misil mukabilinde uhdesine tashihi kaydı talebile Ali Yazıcı Oğlu İsmail Efendi aleyhine ikame eylediği davanın icra kılınan muhakemesi neticesinde, muamelei ferağıyenin feshile mefrugunbih hisselerin kıymeti mukayyedesi olan üç yüz doksan lira mukabilinde müddei Mehmet Efendi namına kayt ve tesciline dair Trabzon hukuk hâkimliğinden sadır olan 9 şubat 929 tarih ve 43 karar numaralı ilâmın temyizen tetkiki mumaileyh Ali yazıcı oğlu İsmail efendinin vekili avukat Salih Zeki Bey tarafından müddeti kanuniyesi zarfında ba arzuhal talep olunmakla mezkûr ilâm evrakı hükmiye ve temyiziye ile birlikte mütalea ve tetkik ve icabı müzakere olundukta: Arazi kanununun arazide hakkı rüchana dair ahkâmı kanunu medeni ile mülga olmasına ve hâdisede bey, kanunu medeninin mer'iyete girdiği tarihten sonra vaki olup kanunu medeni ahkâmının tatbiki muktezi bulunduğuna ve kanunu mezkûrda şefiin meşfuunbihi bedeli misil mukabilinde alacağına dair bir hüküm mevcut bulunmadığına mebni lâyihada arazi kanununun kabul ettiği bedeli mislin hâdisede tatbiki icap ettiğine müteallik olarak serdedilen itiraz gayri varit ise de şuf'a davası ikame olunduktan sonra müddeaaleyh İsmail efendinin meşfu hisseyi Kadıncık nam kadına fariğ olduğu anlaşılmasına binaen hukuk usulü muhakemeleri kanununun yüz seksen altıncı maddesi mucibince müddeinin müddeaaleyh İsmail Efendi hakkın-

daki şuf'a davasına devam edemeyip dilerse davadan sarfınazarla müddeabihi temellük eden Kadıncık aleyhine şuf'a davası ikame ve dilerse İsmail efendi aleyhindeki davasını zarar ve ziyan davasına tebdil etmesi iktiza ederken mumaileyh Mehmet Efendinin İsmail Efendi aleyhine ikame ettiği şuf'a davasına devam edilerek birrüye ahiren mezkûr hisseyi teferruğ eden Kadıncığın dahil olmadığı bir davada her iki ferağın feshile mezkûr hissenin üçyüz seksen lira mukabilinde müddeii mumaileyh Mehmet Efendi namına tesciline hüküm verilmesi yolsuz ve bu cihete matuf olarak dermeyan edilen itiraz varit ve beca görülmüş olduğundan hukuk usulü muhakemeleri kanununun dört yüz yirmi se'kizinci maddesine tevfikan hükmü mümeyyizünbihin işbu sebepten dolayı nakzına ve nakzı vaki dairesinde ifayı muamele olunmak üzere evrakın mahalline iadesine ve masarifi temyiziyenin ileride haksız çıkacak taraftan ahzine 13 mayıs 929 tarihinde müttefikan karar verildi.

Temyiz mahkemesi birinci hukuk dairesi — **Esas No. 2332 Karar No. 2035**

veya tamamen infazı lâzım gelmeyeceği iddia olunursa bu bapta mahkemeden bir karar istenir.

399 uncu madde dairesinde cezanın tehiri talebinin reddi aleyhinde vuku bulan muhalefetlerde aynı hüküm caridir.

Bu müracaatlar cezanın infazını tehir etmez. Şu kadar ki mahkeme infazın tehirini veya tadilini emredebilir.

Birden fazla hükümlerdeki cezaların cem'i

Madde **403** Bir kimse hakkında başka başka kat'ileşmiş hükümler verilir ve mahkemece cezaların içtimaı kaidesinin tatbik edilmemiş olduğu görülürse ceza kanununun bu hususa müteallik ahkâmı dairesinde bir ceza tayini için mahkemeden karar istenir.

Hastahanede geçen müddetin cezaya mahsubu

Madde **404** Cezanın infazına başladıktan sonra hastalık münasebetile mahkûmun hapishane hastahanesinden başka bir hastahaneye kaldırılması halinde hastahanede geçirdiği müddet, cezadan indirilir.

Şu kadar ki cezanın infazını tatil için mahkûm hastalığını kendisi vücude getirmişse bu hükümden istifade edemez.

Bu son halde Cümhuriyet müddei umumisi mahkemeden bir karar almakla mükelleftir.

İnfaz sırasında verilecek kararların mercii ve usulü

Madde **405** Cezanın infazı sırasında mahkemeden alınması lâzım gelen kararlar (402 - 404 üncü maddeler) duruşma yapılmaksızın verilir. Karar verilmeden evvel iddiaları neticesini bildirmek üzere Cümhuriyet müddei umumisi ve mahkûma müsaade olunur.

403 üncü madde mucibince cezaların içti-

mal kaidesi veçhile bir ceza tayini lâzım geldiğinde bu bapta hüküm vermek salâhiyeti, en ağır neviden cezayı hükmetmiş olan, ve eğer cezalar aynı neviden ise en fazla cezayı hükmetmiş bulunan ve fakat bu halde birden fazla mahkemeler salâhiyetli ise son hükmü vermiş olan mahkemeye aittir. Hükümlerden biri doğrudan doğruya temyiz mahkemesinden verilmiş ise içtima kaidesinin tatbiki salâhiyeti temyiz mahkemesine aittir.

Temyiz mahkemesinden başka mahkemeler tarafından verilmiş olan bu kararlar aleyhine acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

İKİNCİ FASIL

Muhakeme masrafları

Muhakeme masraflarının tayini

Madde **406** Hükümler ve kararnamelerle tahkikatın düşmesine dair olan kararlar muhakeme masraflarının dahi kime tahmil olunacağını tayin eder.

Masrafların miktarile iki taraftan birinin diğerine ödemesi lâzım gelen paranın miktarını hâkim veya reis tayin eder.

Muhakeme masraflarile şahsî hukukun tahsiline müteallik kararların infazında icra kanunu ahkâmı caridir.

Mahkûmun mükelleﬁyeti

Madde **407** Mahkûmiyet halinde hukuku amme davasının hazırlanması ve cezanın infazı masrafları da dahil olmak üzere bütün masraflar mahkûma tahmil olunur. Hüküm kat'ileşmeden mahkûm ölürse mirasçıları masrafları ödemekle mükellef değildir.

Birden fazla suçlarda, kısmen mahkûmiyette ve bir suçta birden fazla kimselerin mahkûmiyetinde masraflar

Madde **408** Birden fazla suçlardan dolayı aleyhinde takibat yapılmış olan kimse bunların bir kısmından mahkûm olmuş ise beraet ettiği suçların duruşmasının icap ettirdiği masrafları ödemekle mükellef değildir.

Aynı suçtan dolayı müşterek fail olmak üzere mahkûm olanlar muhakeme masrafından biribirine müteselsilen kefil olarak mes'uldürler.

Ancak ceza infazının ve tevkifin intaç ettiği masraflara bu hüküm tatbik olunmaz.

Beraet ve muhakemenin men'i halinde masraf

Madde **409** Beraetine yahut muhakemesinin men'ine karar verilen kimse ancak kendisine isnat edilebilecek bir ihmalden ileri gelen masrafı vermeğe mahkûm olur.

Bir kimsenin evvelce ödemek mecburiyetinde kaldığı masraflar devlet hazinesine tahmil olunabilir.

Karşılıklı hakaret davalarında masraf

Madde **410** Biribirine hakaret ve söğme davalarındaki taraflardan birinin veya her ikisinin cezalarının düşmesi, bunlardan birinin veya her iki tarafın masrafları ödenmeğe mahkûm olmalarına mani olmaz.

Cürüm uydurma ve iftira gibi hallerde masraf

Madde **411** Cürüm uydurma veya iftira suretile yahut ağır bir kayıtsızlıkla yalan ihbaratta bulunupta velevki adliye haricinde olsun bir tahkikat icrasını tahrik etmiş olan kimse mahkemece dinlendikten sonra bu tahkikatın devlet hazinesine veya maznuna iras ettiği masrafları ödemeğe mahkûm edilebilir.

Mahkeme davaya henüz vaz'iyet etmemiş ise bu hususta verilecek karar Cümhuriyet müddei umumisinin iddiası üzerine son tah-

959

kikatın açılmasını emretmeğe salâhiyetli olan karar hâkimi tarafından verilir.

Bu hususlaki karara acele itiraz olunabilir.

Şahsî davadan vazgeçme halinde masraf

Madde 412 Doğrudan doğruya şahsî hukuk talebi üzerine yapılan takibatta davacının vazgeçmesinden dolayı takibatın düşmesine karar verilirse masraflar davacıya yükletilir.

Şahsî dava üzerine mahkûmiyet halinde masraf

Madde 413 Şahsî dava üzerine görülen işlerde mahkûm, davacı tarafından yapılan lüzumlu masrafları ödemeğe de mahkûm olur.

Davacının şahsî hukukuna kısmen hükmolunmuş ise mahkeme, muhakemenin icap ettirdiği masraflarla davacı ve maznunun ödemek ıztırarında kaldıkları masrafları bu nisbette taksim eder.

Maznunun muhakemesinin men'ine veya beraetine veya tahkikatın düşmesine karar verilirse maznunun ödemek mecburiyetinde kaldığı masraflar davacıya yükletilir.

Bir davada birden fazla davacı ve birden fazla maznun bulunursa masrafların ödenmesinde bunlar biribirlerine müteselsilen kefil olarak mes'uldürler.

Bu maddede bahsedilen masraflar, şahsî hukukun ispatı zımnında mecburî seyahat için sarfedilen veya şahit ve ehli hibreye verilecek olan masraf ve tazminatı dahi ihtiva eder. Avukat ve dava vekilleri ücretleri dahi böyledir.

Şahsî dava ile hukuku amme davası ikamesi neticesindeki masraf

Madde 414 168 inci maddede beyan olunan halde hukuku amme davası ikame olunup ta neticede maznunun muhakemesinin

men'ine veya beraetine veya tahkikatın düşmesine karar verilirse 413 üncü maddenin ikinciden beşinciye kadar olan fıkraları hükümleri müsted'i hakkında tatbik olunur.

Bununla beraber mahkeme halin icabına göre müsted'inin kısmen veya tamamen masraftan mes'ul olmasına karar verir. Mahkeme, masraflar hakkında karar vermezden evvel müsted'iyi dinler meğer ki müsted'inin davaya dahil olmak hakkı olmaya.

Kanun yollarına müracaat neticesinde masraf

Madde 415 Kanun yollarından birine müracaat eden taraf, bu müracaatı geri almasından veya reddolunmasından ileri gelen masrafları öder. Kanun yollarına müracaat eden Cümhuriyet müddei umumisi ise maznunun ödemek mecburiyetinde bulunduğu masraflar Devlet hazinesine yükletilir.

Kanun yoluna müracaat edenin talebi kısmen kabul olunmuş ise mahkeme münasip gördüğü veçhile masrafları taksim eder.

Kat'ileşmiş bir hüküm ile neticelenen bir duruşma hakkındaki muhakemenin iadesi talebinden ileri gelen masraflar hakkında dahi aynı hüküm caridir.

Eski hale getirme talebinden doğan masraflar hasım tarafının esassız muhalefetinden hasıl değilse, bu talebi dermeyan edene yükletilir.

DOKUZUNCU KİTAP

Memnu hakların iadesi

Merci

Madde **416** Memnu hakların iadesi istidası mahkûmun ikametgâhı olan yerin tabi bulunduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye verilir.

İstidaya raptolunacak evrak

Madde **417** İstidaya aşağıda yazılı evrak raptolunur:

1 - Mahkûmiyeti gösteren kararın sureti.

2 - Müstedinin mahkûm olduğu cezanın infaz edildiğini veya kanunî sebeplerden dolayı düştüğünü ve tarihlerini ve muhakeme masraflarile hükmolunmuş ise şahsî hakların ödendiğini müsbit evrak.

3 - Mahkûm olduğu cürümden pişman olduğunu ihsas edecek surette hüsnü hali görüldüğüne dair vesikalar.

Tetkik ve karar

Madde **418** Mahkeme bu istida üzerine azasından birini raportör tayin eder. Raportör aza mahkûmun adlî sicil kayıtlarını celp ile beraber lüzum gördüğü malûmatı toplar ve ceza kanununun 122 ve 123 üncü maddelerinde yazılı müddetlerin geçip geçmediğini hesap ettikten sonra evrakı Cümhuriyet muddei umumiliğine verir.

Mahkeme Cümhuriyet müddei umumisinin delilli mutalâanamesi üzerine duruşma yapmaksızın kararını verir. Bu karar aleyhine temyize müracaat olunabilir.

962

Ret kararı ve talebin tekrarı

Madde **419** İstida reddedilirse ret kararının kat'ileştiği tarihten itibaren ceza kanununun 122 ve 123 üncü maddelerinde yazılı müddetler yeniden geçmedikçe memnu hakların iadesi tekrar istenemez.

İstidanın reddi bazı evrakın noksan olmasından yahut yolunda tanzim edilmemesinden ileri gelmiş ise iade her zaman yeniden istenebilir.

İade kararının ilânı

Madde **420** Memnu hakların iadesine dair olan karar kat'ileştikten sonra müsted'i isterse resmî gazete ile ilân olunur.

Son maddeler

Bu kanuna göre ağır ceza işleri

Madde **421** Bu kanuna göre ağır ceza işlerinden maksat, ceza kanunu hükmünce ölüm cezası, müebbet sürgün ve mutlak olarak ağır hapis ve beş sene veya daha fazla hapis cezalarını müstelzim cürümlere müteallik davalardır.

İlga edilen kanunlar

Madde **422** Ağır cezayı müstelzim meşhut suçlarda bu kanunun hükümleri tatbik edilmek şartile usulü muhakemati cezaiye kanunu muvakkatinin dördüncü babının üçüncü fasıl birinci kısmına müzeyyel 28 şubat 1327 tarihli maddei müzeyyele hükmü baki kalmak üzere 5 - recep - 1296 tarihli usulü muhakemati cezaiye kanunu muvakkati ve zeyilleri mülgadır.

Temyiz teşkilâtına dair olan kanunun hükmü bakidir. Ceza kanununun mevkii meriyete vaz'ına müteallik 825 numaralı kanunun 29 uncu maddesinin temyiz kabiliyeti hakkındaki hükmü bu kanuna göre cari olmak üzere diğer hükümleri bakidir.

Sulh hâkimleri kanun ile tadil ve zeyillerinin ceza muhakemesi usulüne ait hükümleri mülgadır.

Tatil

Madde **423** Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her sene temmuzun yirmisinden eylûlün beşine kadar tatil olunur.

Hazırlık tahkikatı ve ilk tahkikat ile mevkuflu eşhasa ait duruşmaların ve sair acele sayılacak hususların tatile tesadüf eden

zamanda ne suretle ifa edileceği Adliye vekâleti tarafından yapılacak bir talimatname ile tayin olunur.

İkinci fıkrada yazılı vazifelerin ifası için tatil zamanında hukuk usulü muhakemeleri kanunu mucibince muayyen vazifeler ifa eden hukuk hâkim ve mahkemelerine Adliye vekâletince 1 teşrinisani 339 tarih ve 367 numaralı kanuna istinaden salâhiyet verilebilir.

Tatil zamanında temyiz mahkemesi yalnız mevkuflu ve mevkuflu duruşmalı işlerin tetkikatını icra eder.

Tatil zamanına tesadüf eden mühletler işlemez. Bu mühletler tatilin bittiği günden itibaren üç gün uzatılmış sayılır.

Sulh hâkimleri ile müstantiklerin ve asliye reisi veya hâkiminin ve ağır ceza reislerinin vazifeleri

Muvakkat madde A) Bu kanunda yazılı karar hâkimi teşkilâtı yapılıncaya kadar aşağıdaki hükümler caridir.

1 - 110, 112, 115 inci madde hükümleri kendi verdikleri kararlara şamil olmak üzere sulh hâkimleri veya müstantikler tarafından tatbik olunur.

2 - 124 üncü maddenin müstantiklere verilen salâhiyetten bahseden ikinci fıkrası yerine müstantiklerce Cümhuriyet müddei umumiliğinin tevkif talebine karşı maznunun mevkuf olmayarak tahkikatının icrasına ve tevkife ve tevkifin istirdadına ve kefaletle salıvermeğe ve muhakemenin men'ine dair verilecek kararlar mensup oldukları asliye mahkemesi reisi veya hâkiminin tasdikile tekemmül etmesi usulü konulmuştur.

3 - 74- 163, 173, 176, 191, 192. 194, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204,

965

411 inci maddelerde yazılı karar hâkimlerinin vazifelerini müstantikler yapar.

4 - 149, 175, 178, 190, 283, 284 üncü maddelerle 174 üncü maddenin ilk fıkrasında yazılı karar hâkimlerinin vazifeleri müstantiğin Mensup olduğu asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tarafından yapılır.

5 - 350, 351, 352 inci maddelerde yazılı karar hâkimlerinin vazifesi asliye mahkemesine ait işlere münhasır olmak üzere müstantiklerindir. Sulh mahkemesine ait işler hakkında bu maddelerde gösterilen merasim yapılmayarak doğrudan doğruya mezkûr hâkimliğe müracaat üzerine dava görülür.

6 - 343 üncü maddede yazılı karar hâkimi kararlarından maksat yukarıdaki fıkralara göre vazifeli olanların kararlarıdır.

7 - 299 uncu maddenin ilk fıkrasında gösterilen itiraz mercileri yerine aşağıdaki merciler tayin olunmuştur.

A) Müstantik kararları aleyhine yapılan itirazlar, tasdik ile tekemmül etmeyen kararlar hakkında müstantiğin mensup olduğu asliye mahkemesi reisi veya hâkimi ve tasdik ile tekemmül eden kararlar hakkında müstantiğin mensup olduğu ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi ve tasdiki yapan reis ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi ise bu baptaki itiraz en yakın ağır ceza işlerini gören mahkeme reisi tarafından tetkik olunur.

B) Sulh hâkimlerinin kararlarına karşı yapılan itirazların tetkiki, kaza dairesi dahilinde bulundukları asliye mahkemesi reisi veya hâkimine aittir.

Sulh işleri asliye mahkemesinde görülü-

966

yorsa itirazın tetkiki salâhiyeti ağır ceza işlerini gören mahkeme reisinindir. Mürettep asliye mahkemesinde görülüyorsa itirazın tetkiki salâhiyeti en yakın ağır ceza işlerini gören mahkeme reisinindir.

C) Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine yapılacak itirazların tetkiki mensup oldukları asliye mahkemesi reisine ve asliye mahkemesi reisi veya hâkimi tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların tetkiki, kazası dairesinde bulundukları ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve bu mahkeme ile reisi tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların tetkiki ise; gene ağır ceza işlerini gören en yakın mahkemeye aittir.

8 - Sulh mahkemelerinde Cümhuriyet müddei umumisi bulunmayacağı gibi kabahat işlerinden başka 825 numaralı kanun mucibince sulh mahkemelerinin vazifesi dahilinde olan cürümler için de Cümhuriyet müddei umumisinin yazılı iddiasına ve son tahkikatın açılması kararına lüzum yoktur.

Ancak sulh mahkemelerinden temyizi kabil olmak üzere verilen kararları kazası dairesinde bulundukları asliye veya ağır ceza mahkemeleri nezdindeki Cümhuriyet müddei umumileri bir ay içinde temyiz edebilirler.

Bu kanunun mer'iyetinde elde olan işlerde tatbik olunacak usul

Muvakkat madde B) Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte elde bulunan işler aşağıda yazılı hükümler dairesinde görülür:

1 - Henüz takip veya istintakta tahkik edilmekte olan yani hazırlık veya ilk tahkikatta bulunan işler ile muhakemesi lüzumuna karar verilerek mahkemeye gönderilmek üzere

olan işler hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

2 - Tevkif ve salıvermeğe dair muameleler bu kanuna göre yürütülür. Muvakkat tevkif kararlarında tecdit yerine müddetin bitmesinden bir gün evvel duruşma yapılarak sonraki muameleler bu kanuna göre yapılır.

3 - Mahkemelerdeki işlerde, hukuku amme davasının açılması zamanındaki muhakeme usulü caridir. Bu kanunun lehe olan hükümleri de tatbik edilir.

4 - Mer'iyet tarihinde gıyapta görülen davalarda verilecek hükümler ile evvelce verilmiş olan hükümlerin tebliğ ve itirazı eski kanuna göredir. İtiraz üzerine icra kılınacak muhakemede dahi aynı usul caridir.

5 - Mer'iyet tarihinde temyiz olunacak işler hakkında bu kanun cereyan eder. Mer'iyet tarihinden evvel temyiz olunan işler hakkında temyiz şartlarına ve usulüne ve tetkiklerine dair eski kanun hükümleri muteber olmakla beraber bu kanunun lehe olan hükümleri de tatbik edilir.

6 - Bozulma üzerine yeniden muhakeme ve tetkikler bu kanuna göre olur.

7 - Mer'iyet tarihinde muhakemenin ve memnu hakların iadesine müteallik muameleler bu kanuna göre takip olunur ve neticelendirilir.

Tebliğ işlerinde zabıta memurları hakkında takip usulü

Muvakkat madde C) Zabıta memurları hakkında Adliye tebliğat işlerinden dolayı yapılacak takiplerde memurin muhakematı kanunu tatbik olunur.

Madde 424 Bu kanunda kullanılan ıs-

968

tıllahlar ve tabirler Türk ceza kanununda bunların karşılığı olarak kullanılmış bulunan eski ıstılah ve tabirler yerine kaim olmuştur.

Kanunun mer'iyeti tarihi

Madde 425 Bu kanun neşri tarihinden dört ay sonra mer'idir.

Kanunu icraya memur olanlar

Madde 426 Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Hey'eti memurdur.

969

Vta

tayin edilir. Bittabi bu suretle alınacak malûmat hiç bir vakit kat'iyülmefat değildir.

Çünkü evvelce de arzettiğim veçhile kadın vardır ki muayenei tıbbiye ile düşmeyi mucip bir hali bulunamadığı halde kendi kendine çocuk düşürmeğe fevkalâde istidadı vardır. Keza kadın olur ki ahvali sıhhiyesi bir gebeliği tamamına erdirebileceği ihtimaline hiç müsait değildir.

Maahaza kadın sıkıtın kendi kendine husulünden akdem müdahale ederek kasden ika etmiş olabilir.

Çocuk düşürmeyi mucip olmakla şöhret şiar ilâçların kullanıldığı vekayide de kadının itirafile veyahut ihbar edenlerin beyanatı veçhile kadının ne içtiğini tayin etmekten de istifade edebilirsiniz. Söylemiştim ki haddi zatında çocuk düşmesini mucip bir ilâç yoktur. Bu ilâçların bir takımı tamamile tesirsiz ve zararsız şeylerdir. Bazı kadınlarda sıktı mucip olurlarsa ancak kadının istidadı fevkalâdesi sayesinde olur. Yahut haddi zatında semdar ve mühliktir. Ve sıkıt tesemmümün cümlei tezahüratından biri olarak vuku bulur.

İki halde de sizin için kadının içtiği ilâç ve içtikten sonra duçar olduğu hali tahkik ve tesbit etmekte faide vardır.

Birinci halde vakıa ilâç sıktı mucip olmamıştır. Fakat kadının düşürmeğe teşebbüsünü teyit eder bir delildir. Artık çocuğun düşmesi istidadı zatisi neticesi kendiliğinden mi, yoksa bu suretle mevkii file çıkamayan kasdı cinaisine muvaffak olmak için vesaiti saire ve bilhassa mihanikiyeye müracaat etmiş mi? Onları araştırıp tahkik etmeniz iktiza eder.

İkinci takdirde teşebbüs vakidir, tesemmüm olmuştur, şu kadar ki men'i müteşebbisin elinde olmayan esbabı mania haylûleti ile çocuğu düşürme suçu hıyzı file gelmemiştir.

Kastı cürmî doğrudan doğruya rahme mil salarak yahut dahili rahme şırınga yaparak ika edilmiş ise bu kabil taaddiyatta ekseriya azayı maderanede izler bırakır ki Tabibi adlî bilmuayene bu bapta size bazı delâil ihzar edebilir.

Kezalik ele geçirebilip te muayene ettirirseniz düşen şeyin

muayenesi sayesinde de tabibi adlî sizi ehemmiyeti istısgar edilmeyecek surette tenvir edebilir.

Evvel emirde kendi kendine sıkıtların en başlı sebebi kerrat ile arzettiğim gibi firengidir. Ve firengi ekseriyetle cenin üzerinde bir takım âraz ve alâimi efrenciye tekvin eder. Bu kabil alâimin bilmuayene tesbiti bittabi sıktın kendi kendine husule geldiğini isbat eder.

Kezalik iskatı ceninde dahi ekseriya ceninin başında veya aksamı sairei bedeniyesinde yahut ki meşime ve ağşiye üzerinde taaddii cinaî ile tahassül etmiş delik yara ve cerihalara tesadüf olunabilir ki bunlar da kastı cinaîyi müsbit delâili fenniye olur.

Çocuk düşürme vekayiinde sadece kadını ve düşen çocuğu tabibe muayene ettirerek alacağınız raporu bu bapta elde edebileceğiniz yegâne delâili fenniye atfederek iktifa etmeyiniz... ahkikatı adliye ile elde ettiğiniz bütün malûmatı da tabibi adliliğe bildirerek elde ettiğiniz bu malûmata nazaran çocuk düşürme suçunun işlendiğini istidlâle müsait olup olmadığını sorunuz çünkü kadına bazı müdahalât vaki olmuş ise tahkikat ile tezahur eden bu müdahalâtın bir çocuk düşürme maksadını istihdaf eder mahiyette olup olmadığı yenmiş, içilmiş ilâç varsa bunların çocok düşürmeyi mucip olup olmayacağı ve muhtelif şuhudun ifadatı bu çocuk düşürme hususunda yekdiğerine tevafuk edip etmediği hakkında tabibi adlî size bir fikri fennî verebilir.

Kezalik iskatı cenin ile müttehem eşhasın evlerinde, dükkânlarında taharriyat icra ettiğiniz vakıt tabibi adliyi de beraber almağı ihmal etmeyiniz. Çünkü hekim size bu hususta teyidi cürme medar olacak delâil makamında zapt ve müsadere etmeniz iktiza eden ot kökleri ilâçları aletleri, kanlı bezleri, şüpheli maddeleri görüp seçmek hususunda kıymettar muavenetler eder. Bazan sedef, çavdar mahmuzu gibi bazı ilâçlar dahili rahme şırınga yapmağa yarayabilecek sonda ve kanol gibi öyle şeyler bulunabilir ki siz farkına varamayacağınız halde tabibi adlinin derhal gözüne çarpar ve yalnız başına müttehem aleyhine pek kavi bir delili cürmî mahiyetinde bulunur. Hatta bazan bu sa-

yede bazı cahil kadınların sizi saptırdıkları yanlış yoldan çevirerek bir hatayı adliden kurtulmanızda mümkündür. Size bir misal söyleyeyim:

Iskatı cenin ettikleri iddia olunan üç kadın itirafı cürmetmiş ve üçü de çocuklarını düşürttükleri kadını da söylemişler. Bu kadın da hapsolunmuş o da itiraf etmiş iş Hocam merhum Vibere havale olunmuş. Çocuk düşürücülükle müttehem koca karı tamamen cahil ve aptalca bir kadıncağız imiş. Bu kadıncağız her nereden ise mukareneti cinsiyeyi müteakıp gasli mihbelî icrasının hamli mani olduğunu işitmiş bu usulü birkaç kereler kendi üzerinde de muvaffakiyetle tecrübe etmiş. Daha sonra bir sokak panayırında gebe kadının azayı tenasüliyesinin balmumundan yapılmışlarını görerek çocuğunu düşürmek için şırınganın ucunu rahme kadar ulaştırmak iktiza edeceğini anlamış fakat hakikat halde kendi öğünüşlerine rağmen biçare bir kanulü unku rahme isal edebilecek meleke ve maharetten tamamen mahrum imiş.

Viber kendisine birkaç defalar meshi mihbelî yaptırmiş görmüş kü her defasında unku rahme erişmeğe bile muvaffak olmıyor ve tesadüfen erişebildiği bir iki defasında da fevhai unku bulamayıp riççilere sapıyor. Kadının üçüne de ayrı ayrı sormuş hepsi de kadının daima aynı manavrayı tatbik ettiğini söylemişler, sonra müttehemeye kendi huzurunda bu kadının her üçü üzerinde de çocuklarını düşürdüğü vakıt yaptığı ameliyeyi kadınların her üçüne de tanıdıkları şırıngasile tekrar ettirmiş. Kadının aleti adî bir mihbel kanullu adi bayağı bir tenkihe şişesi imiş ve kadın sadece bir gasli mihbelî yapıyormuş. Kadınların her üçü de teslim etmişler ki bu kadının ameliyatı iki üç dakikadan fazla sürmemiş ve kendilerine hiç bir ağrı ve sancı vermemiş. Hatta bazılarında kadın parmağını bile sokmamış imiş.

Çocuğunu düşürttüğünü itiraf eden bu üç kadından ikisinde hamil dedikleri hal birinin gününün dört, diğerinin de on iki gün geçmesinden ibaret imiş.

Üçüncüsü filvaki üç buçuk aylık gebe imiş ise de bu şırıngalardan maada bir çok ta ilâçlar içmiş olduğundan ıskat daha

975

ziyade bu suretle davet edilmiş. Binaenaleyh Viberin tetkikati neticesinde bu dört kadının itiraflarına rağmen meni muhakeme kararı verilmiştir.

Tayini hüviyet

Bir çok vekayide tayini hüviyet icap eder. Evvel emirde bir maktul bulunur ki hüviyetini tayin etmek iktiza eder. Saniyen ekseriya maznun ve müttehem eşhas olur ki hüviyeti hakikiyesini gizler. Bütün bu kabil ahvalde kâffei delaili bedeniye ve farikayı tayin etmek lâzımdır ki bilâhare tayini hüviyet mümkün olabilsin.

Meçhul bir şahsın evsafı ve alâimi farikasını tesbit edebilmek için boyunu ölçmeli, takribî olarak yaşını tahmin etmeli zaifliğini, şişmanlığını, saç ve sakalının manzarasını, gözünün rengini, dişlerini hep muayene etmeli vücudünün bir yerinde bir nedbe, dövme, yahut aksamı bedeniyesinin birinde meselâ burun çarpıklığı, tek bıyık, kulak memesi yapışık, altı parmak ilâ... gibi bir hususiyet, sekamet vesaire olup olmadığına dikkat etmeli.

Hatırınızda bulunsun ki hatta neşvü neması kemale ermiş adamlarda bile boy mutlaka sabit değildir. 40 - 60 arasında kameti beden iki üç santimetre kadar kısalabilir. Kezalik çok yürümüş ve pek yorgun düşmüş olanlarda da boy muvakkaten kısalır. Bir de şu noktaya dikkat etmeli ki bir adamın yere uzanık iken ölçülen boyu ayakta iken ölçüldüğünden iki üç santim daha uzundur. Yaşını tayine gelince eğer maktul ise Tabibi adli fethimeyt sayesinde size oldukça sahih bir rakam verebilir. Fakat berhayat eşhasın yaşı ancak beş altı yaş aşağı yukarı tahmin olunabilir. Çünkü yaşı tayin için istinat edilecek alâim her şahsa göre mütehavvil olup kat'î ve sabit değildirler. Maahaza tesbit edilecek delâilin heyeti umumiyesini, birde eşhasın duruşunu yürüyüşünü, alâimi veçhiyesini bir araya toplayınca tecrübeli bir adam beş altı yaş aşağı yukarı bir adamın sinnini tahmin edebilir. Tayini sin için nazarı itibara alınacak nukat şunlardır.

Otuz yaşına doğru deri buruşmağa başlar. İlk buruşuklar göz kapaklarının dış ucunda belirir, sonra alnında ve yüzün sair aksamında zahir olur. Burun kanadından ağzın kenarına giden hadde en evvel oyulan ve en çabuk derinleşen bir buruşuktur. Ondan sonra boyunda ve ellerde buruşuklar başlar. Maahaza bunlar herkese göre değişir bir surette erken ve çok olur. İhtiyarlarda deri kuru ve incedir. Ekseriya sarımtırak lekeler husule gelir.

Saçlar pek okadar kat'î malûmat vermezler. Saç dökülmesine çok ehemmiyet vermeyin 25 - 30 yaşlarında gençler olur ki başları hemen de taslaktır; sonra birçok ihtiyarlar vardır ki saçlarını muhafaza etmişlerdir. Saç ağarmasına gelince bu da şahsa göre pek ziyade mütehavvil olmakla beraber alelâde otuz beşine doğru ilk önce şakaklarında ve badehu sakalda ak başlar. Ondan sonra yavaş yavaş tekmil baş ve sakal ağarmağa başlar alelâde saç sakaldan evvel ağarır. Umumiyetle en geç ağaran kıllar tıraş yerleri ile koltuk altıdır. İhtiyarlığın bir alâmeti de göz bebeği etrafında teşekkül eden ihtiyarlık halkasıdır. Bu halka evvelâ gözbebeğinin yukarıya gelen kısmında tekevvün edip yavaş yavaş ilerler, ve nihayet göz bebeğini muhit bir iki milimetre kalınlığında donuk bir daire şeklini alır.

Tayini hüviyette dişlere bakmağı da unutmamalı. Bir kere dişlerin adedi on sekiz yirmisine kadar tayini sin için pek mühim bir alâmet olduktan başka dişlerin düzgünlük veya çarpıklığı, biçimleri, çürük ve kırıkları, bir kaçının eksik veya doldurulmuş olması; takma dişler pek çok defalar bir adamın tayini hüviyetine medar olur. Tayini hüviyete medar olacak nişanelerin bir mühimi de nedbelerdir. Bilirsiniz ki derinin derin kısmına kadar tesir etmiş her yara iyi olduktan sonra yerinde bir nedbe bırakır ki lâyezaldir, ve ölünceye kadar öldükten sonra da bakidir. Yakıcı kesici bir aletle ika edilmiş olan pek küçük yaraların nedbeleri vakıa bazen iyi dikkat edilmezse görünmeyecek kadar belirsiz olursa da maahaza gene mevcuttur. Sırası gelmişken söyleyeyim böyle pek küçük ve belirsiz bir nedbenin mevcudiyetinden şüphelendiğiniz vakit sağ adamda nedbenin mevcut olması icap eden yeri oğarak veya her hangi bir vasıta ile kı-

zartacak olursanız nedbe derhal zahir olur. Çünkü nedbelerde damar olmadığından kızarmaz, ve beyaz kalarak aşikâr olur.

Bir yara teneddüp edince yeri evvelâ kırmızı yahut penbedir, sonra yavaş yavaş solmağa başlar, ve nihayet yaranın cesametine göre birkaç hafta veya birkaç ay içinde tamamen beyaz olup kalır, bir kere bu manzarayı aldı mı artık nekadar eskirse eskisin bir daha manzarası değişmez. Binaenaleyh bilmünasebe şunu da size söyleyeyim ki tayini hüviyetten gayri bir tahkikat esnasında bu nedbe henüz kırmızı, pembe iken ve beyaz sedefî rengini almazdan evvel aşağı yukarı ne kadar müddet evvel tahassül etmiş bir cerihaya ait olduğunu takdir edebilirsiniz. Fakat iki ay geçtikten sonra müddetini tayine imkân yoktur.

Sade yara pek büyük imiş ise husule gelen nedbe müruru zaman ile büzülerek küçüldüğü ve bu suretle manzarasını değiştirmesi bir buçuk iki sene kadar devam ettiği için pek müstesna vekayide belki bir mana çıkarmağa müsait olur.

Nedbelerin manzaraları ve mevkileri de bazı ahvalde bir dereceye kadar ne cins bir yaranın eseri olduğunu istidlâle müsaittir. Bu kabil istiknahat bazı vekayide bazı delâili cürmiyenin tesbitine medar olur, yoksa bittabi tayini hüviyet itibarile o kadar mühim değildir. Maahaza nedbenin ne cins yaradan münbais olduğu hakkında bir fikir edinmekten faide tasavvur ettiğiniz zaman tabibi adlî ile istişare etmeniz lâzımgelir.

Gerek hüviyeti meçhul ecsat üzerinde ve gerekse hüviyeti meşkük eşhasta dövme varsa bunları tamamile tesbit etmelidir. Hatta bir çok ahvalde vücudun üzerinde dövmelerin aynile resmini çıkarmak için iyi bir usul dövme üzerine mühendislerin harita yaptıkları şefaf muşammaa koyup üzerinden kurşun kalemile dövmenin şeklini aynile çizmeli badehu elinizdeki modele bakarak icap eden mahallerini mavi, kırmızı, sarı, siyah boya ile boyamalı.

Dövmeler şahsın hüviyetini tayine yaradığı gibi ne kabil adamlarla düşüp kalktığı, hangi sınıfa mensup olduğu ve hatta bazan ahlâkı hakkında bir fikir peydasına bile sebep olur.

Dövme şu surette yapılır: Evvelâ ne resim yapılacak ise onun şekli cilt üzerine resmedilir. Ondan sonra bu resmin üzerinden is, çin mürekkebi, top barutu, lâl, çamaşır çividi, gibi gayri kabili inhilâl ve gayri kabili tahlil mevadın gayet ince tozile yapılmış bir hamura batırılmış iğne ile resmin üzerine derinin edimme denen derin kısmına varıncaya kadar yazılarak mevadı mülevvene tesbit edilir.

Ekseriya sanayi erbabı san'atlarında kullandıkları alâtı dövdürürler. Meselâ gemi taifelerinde çapaya tesadüf olunur; bazılarında örs, çekiç pergâr gibi resimler olur. Bazılarında kadın resimleri bulunur. Ve hatta bazılarında isimlere tesadüf olunur ki bilâhare bu isim pek çok işinize yarar. Bazılarında da hilâfı ar ve haya bazı eşkâli mayube bulunur. Livata ile melûf bazı betmayelerde de itiyadı redielerini ima eder surette bir makata ve başı bu makada müteveccih yılan resmi mersum bulunur.

Dövme bir kere yapıldıktan sonra bir daha çıkmaz. Hususile çin mürekkebi ve top barutu ile olan dövmeler kat'iyen gaip olmazlar Sarı, kırmızı,, renklileri bazan kendi kendine reşf olarak soldukları vakidir.

Bazıları da dövme olan yerlerinde deriyi tamamen tahrip edecek surette kâviyat kullanarak dövmeyi çıkardıkları vaki ise de bu halde de dövmenin olduğu yerde o kadar cesamette cilt harap olacağından yerinde bir nedbe bırakır; bu suretle evvelce orada dövme olduğu tanılır.

Bir de bazı sanayi erbabının ellerinde ve aksamı sairei bedeniyelerinde bir takım nasırlar ve eserler bulunur ki bunlar da o şahsın san'at ve meşgalesine delâletleri itibarile tayini hüviyetlerine medar olur. Bu kabil âsar ve delâil en ziyade ellerde olur. Meselâ daima çekiç kullanan bir amelenin elinde çekiç sapının daima temas ettiği noktalarda nasırlar vardır. Keza kayıkçılarda öyle. Kezalik terzi. berber gibi makas kullananlarda böylece makasın temas ettiği noktalarda deri kalınlaşır, ve nasırlaşır.

Bazı sınıf amelelerde de bilâkis elin derisi sertleşeceğine incelir, ipek kozası açan, incir işleyen amelede olduğu gibi

Dikişçi kadınlarda ve umumiyetle iğne ile çalışan amelede

sol el şahadet parmağının dış kenarı aleddevam iğne batmasından naşi tüpür tüpür, katı ve siyah olur.

Bazı esnafın da eli renkli olur. Meselâ esvap boyacılarının eli daima boyalıdır, ve çıkmaz demircilerin ellerinden kızgın demir döğerken sıçrayan kıvılcımların yakmasından lâyuat yanık nedbeleri bulunur.

Tırnağın kenarındaki kirlerin muayene ve lüzumunda hurdebin altında muayenesile de şahsın san'at ve meşguliyeti hakkında faideli emarelere destires olunabilir.

Bazı sanayi de elin vaziyetini bozar, meselâ çamaşırcılar sağ ellerini uzun seneler çamaşır çitilemekten naşi tamamile açamazlar. Ütücülerin bilâkis sol ellerinin son dört parmakları daima ütüledikleri çamaşırların kıvrımlarını açmak ile meşgul olduğundan iyice kapanamaz. Kuyumcuların sol baş parmakları aleddevam hamlaç üzerine basmaktan dışarı kıvrıktır. Kaldırımcıların, kiremit aktarıcıların dizleri, kunduracıların diz yukarısında fahzin önü ile azmı akapleri hizası, kuyumcuların dirsekleri nasırlaşır. Kezalik aleddevam ve alettekrar oğulup tazyik edilen yerlerde tüyler de dökülür. Nitekim suvarilerin bacaklarının iç yüzünde, kunduracıların sol fahizlerinde bu hal vakidir.

Bilhassa sabıkai mükerrere eshabının tayini hüviyetleri zımnında poliste tatbik edilen bir usul daha vardır ki buna antrapometri derler. Hırsızlık, yan kesicilik, dolandırıcılık, tavcılık, mantarcılık, dızdızcılık ilâ.. gibi bir çok ceraim vardır ki bunlar hep sabıkai mükerrere eshabı eşhas tarafından ika edilir; bunlar bir defa ele geçince Antrapometri usulile hüviyetleri tesbit ve tescil edilmek sayesinde cürümleri tekerrür ettikçe polisçe kolaylıkla yakaları ele geçirilir.

Bu usulün esası Paris polis memurlarından müteveffa Mösyö Alfons Bertiyon tarafından vazedilmiş olup hatta bu münasebet ile Bertiyonaj dahi tabir olunur.

Bu usul neşvü neması tam olan eşhasta aksamı bedenden artık değişmeyen bazı azanın her şahısta ölçülmesi esasına müstenittir. Bu ölçüler münferiden her şahsa göre tehalüf ederse de her biri bir araya getirilince yüz binlerce eşhas arasında bütün

980

bu evsafı cami olarak ya bizzat mücrimden ibaret tek kişi, yahut pek mahdut birkaç şahıs kalır. Benim Mösyö Bertiyenin dairesini gezdiğim tarihte yani 1911 kışında mevcut fişlerin adedi üçyüz bini mütecavizdi.

Mösyö Bertiyon Antirepometri usulile kısacık bir zamanda kendisine gönderilen adamın evvelce polisçe bir sabıkası olup olmadığını bu üçyüz binden fazla fiş arasında bulup çıkarmağa muktedir. oluyordu. Pek nadir tahakkuk eden bir ihtimal olarak bilfarz muhtelif azayı bedeniyelerinin ölçüleri hepsi de yekdiğerine müsavi birkaç fiş zuhur etse bile bu halde de bir taraftan fotoğrafyalarının tetkiki, bir taraftan gözlerinin rengi, ve ben ve saire gibi hususiyetleri tetkik sayesinde tamamile teferik mümkün olur; filhakika nadiren ölçüleri tamamen tevafuk etse bile aynı şahsın her ikisinin aynı noktai bedeniyesinde birer ben, birer nedbe, veya bu kabil diğer bir hususiyetin ve bilhassa parmak izlerinin tamamen yekdiğerinin aynı olarak mevcut olabilmesi imkânı yoktur.

Bertiyon usulünde şahsın vücudünden onbir ölçü alınır. Bunlardan biri olan iki omuz arasındaki ölçüler pek o kadar mühim değildir. Çünkü hem bir iki santimetre tehalüf edebilir hem de hileye müsaittir Fakat başın önden arkaya olan ölçüsü yirmi beşini geçmiş olan adamlarda gayet sabittir. Bunun eğri perkârın bir ucu burun kökündeki çukura ve diğer ucu kafanın en çıkık noktasına tatbik edilerek arası ölçülecek olursa hemen de bir milimetre farka kadar sahih bir ölçü alınabilir.

Kezalik iki şakak arası ile iki elmacıklar arasında böyle sabittir. Ondan sonra elin orta parmağile küçük parmağı lebi esabiin tırnağa bitiştiği nokta ile el ayasına iriştiği mahaldeki çizik arasından ölçülür. Ondan sonra sol kolu zaviyei hadde halinde bükük iken dirseğin ucundan orta parmağın nihayetine kadar olan mesafe ölçülür. Bir de iki kolları haçvari ufkiyen açıldıktan sonra iki kolun azami tuli ölçülür. Bir de sol gözün rengi Mösyö Bertiyonun tertip ettiği bir tasnife göre tayin edilir.

Bir kere bu ölçüler alındıktan sonra bir şahsın akdemce bir sabıkası olup ta bir fişi olup olmadığı şu suretle taharri olunur: Bir kere başın ebadı muayyen ölçülerle büyük, orta, küçük

diye üçe taksim olunmuştur. Ve binaenaleyh şahsın başının ölçüsü bu ebadın hangi sınıfında ise diğerleri bırakılarak yani mevcut fişlerin sülüsanından ayrılarak taharriyat kalan bir sülüs arasına hasredilir. Keza başın enide gene ebadı itibarile üç sınıfa ayrılmış olduğu için eldeki şahsın başının ebadı hangi sınıfta ise bu suretle kalan sülüs fişlerin sülüşanı da ayrılmış olur. Diğer bütün ölçülerde bu usul ile biddevam her defasında mevcut fişlerin sülüsanı ayrıla ayrıla nihayet elde beş on fiş kalır ki bunlar içinde kâffei ölçüler eldeki şahsın ölçülerine mutabık bir fiş bulunup bulunmadığı bittabi pek kolaylıkla tezahur eder. Sonra parmak izleri ile gözün rengi ve ben ve yara nedbesi. dövme, falan gibi bir alâmeti mahsusa var da onlar da tevafuk ediyorsa şahsın hüviyeti tamamile taayyün etmiş olur. Zaten eskiden mevcut fişin üzerinde şahsın karşıdan ve yandan alınmış birer de fotoğrafyası mevcut olduğundan hüviyetinde hiç şüphe kalmaz, ve bütün bu taharri iki üç dakika içinde tamam olur.

Elde bu ölçüler varken fotoğrafiye bile lüzum yoktur. Hele bu ölçüler olmaksızın sade fotoğrafyaya kalınırsa aldanmak ihtimali de vardır. Çünkü aynı bir şahsın iki muhtelif fotoğrafisinin biribirine benzememesi vaki olduğu gibi fotoğrafilerin de yekdiğerinden tefrik edilmeyecek kadar biribirine benzeyen eşhasta vardır. Ölçüleri mevcut olmadığı halde elde yalnız bir fotoğrafyası mevcut olan mücrimlerin taharri ve tevkiflerinde polisin ekseriyetle yanıldığını gören Mösyö Bertiyon bu hata ve tereddütleri izale için bir fotoğrafyanın ne suretle tetkik edilmesi iktiza edeceği hakkında da bir takım usul ve kavait vazetmiştir.

Bu usulün esası da yüzdeki çizgileri tetkik ederek bunları tasnif etmekten ibarettir. Bunun için bir şahsın bir yandan, bir karşıdan, resmî alınıp bu resimler üzerinde asarı veçhiye tetkik edilir. Meselâ birkaç türlü alın vardır: Çıkık alın, düz alın gibi sonra burunun kökündeki çukurluk çok veya az olur bunun sırtı düz, ortası künbetli, ucu yuvarlak veya sivri, yanları dolgun veya narin olur. Kezalik çene de böyle bir çok evsaf irae eder. Buna gözlerin rengi ve saç ve sakalın evsafı da ilâve edilerek eldeki fotoğrafyaya göre şahsın eşkâli zihinde tasavvur ve teressüm eder.

Mösyö Bertiyon bu usul dairesinde polis memurlarını karşısına alır; badehu eline bir fotoğrafya vererek bu fotoğrafyadaki evsafı veçhiyeyi polise izah eder; bu evsafı iyice öğretir, ve ezberletir

Badehu tekrar ettirerek iyice bellediğine kanaat hasıl ettikten sonra elinden fotoğrafyayı alıp polisi içlerinde o fotoğrafya sahibinin de bulunduğu hapishaneye yüzlerce kişi arasına yollar ve adamı bulup getirmesini talep ederdi. Bu tecarüp daima muvaffakiyetle netice vermiş ve fotoğrafyadaki evsafı veçhiyeyi zihnine iyice yerleştirenlerin hiç bir vakit yanılmadıkları sabit olmuştur.

Bu usulün taharrii mücrimin için ne kadar faideli olduğu aşikârdır, Bu veçhile fotoğrafileri okumağa alışmış olanlar için bir mücrimi bulmak hususunda fotoğrafiye hacet yoktur. Evsafı veçhiyeyi telgraf veya telefon ile bildirmekle şömendüfer veya vapurla aher bir mahalle kaçan mücrimi iskelede tevkif etmek mümkün olur. Hatta bu usulden beynelmilel poliste de istifade olunmak üzere fotoğrafyadaki evsafı veçhiyenin muhtelif milletler arasında teatisi için bir şifre bile yapılmıştır. Misal olarak size böyle bir şifre vereyim.

Tahmin edilen sinni	53
Boy	1,76
Alın gayet basık	1910
Burun kökündeki çukur pek büyük	1116
Burun sırtı muhaddep	32
Sağ kulak memesi yarık	1217
Kaş çatık ve müstakim	1211
Buruşuk iki kaş arasında bir tarafta ve kaimi	2615
Saçları kıvırcık ve alnı taslak	2815
Sol göz bebeği muhiti ve art ve az sarı yeşilimsi	17
Alâmeti farika yürürken topallar	3231

Şifre anahtarı ile telgrafı tertip edince mücrimin evsafı veçhiyesi:

53-1,76 - 1910 - 1116 - 32 - 1217 - 1211 - 2615 - 2815 - 17 - 3231

Şu dokuz gurupluk şifreli telgrafla dünyanın her noktasına tebliğ edilebilir.

983

Görülüyor ki bu usulde fotoğrafiye bile lüzum yoktur. Şahsın eşkâlı veçhiyesine dikkat ederek tesbit etmekle de mümkündür. Ve elde antrepometri ölçüleri mevcut değilken de pek çok hizmet görebilir.

Tayini hüviyet hususunda el ve ayak izleri de pek kıymetli netayiç verir. Bir çok vekayide bu izlerin dikkatle muayenesi mücrimin elde edilmesini temin etmiştir. Kunduralar daima vazih iz bırakırlar. ve bu izler sade şekilleri cesametleri ile değil, altındaki çivilerin vaziyetleri, bazı yerleri aşınmak ve yamalı olmaları itibarile de faideli neticeler verirler.

Çıplak ayağın bırakacağı izler de pek mühimdir. Hele bazan ayağın teşekkülâtında bazı hususiyet olursa bunların bırakacağı iz büsbütün mühim olur.

Meselâ şekilleri aşikâr bir hususiyet irae eden izlerin manası pek ziyade olur. Bu kabil ahvalde maznunun çıplak ayağı üzerinde meselâ bir matbaa mürekkebi merdanesi gezdirdikten sonra veya boyalı bir şey sürdükten sonra bir kâğıt üzerine bastırıp alınacak intibaı eldeki izle tatbik etmek ayni olup olmadığını tanımak için yetişir. Fakat her vakıt tabii böyle evsafı mahsusa bulunmaz, ve ayaklar aynı en ve boyda olmakla beraber gene yekdiğerinden tefrik edilebilecek evsaf irae eder. Onun için bazı usuller tatbik etmek muvafık olur ki bunlardan en basiti olan bir usulü size tarif edeyim: Evvel emirde ayak izinin iç kenarına mümas olarak bir E. B. hattı çizilir, sonra tahminde ne derece sıkı isabet arzu olunuyorsa o nisbette küçük fasılalarla bu hat üzerine muvazi amutlar çizilir. Sonra maznunun ayağını bastırıp çıkarılan izin üzerinde de aynı nisbette çizgiler çizilir. Badehu bu iki kâğıt üzerinde gerek parmakların, gerekse ayağın iç ve dış kenarlarının çizilen çizgiden olan mesafe ve münasebetlerini mukayese ederek iki izin aynı olup olmadığı tayin edilir. Eğer bu bulduğunuz izler kan, çamur lekesi, ilâ.. gibi döşeme tahtası veya malta, mermer muzayik taşları üzerinde ise bunları çıkarıp delâili cürmiyeden olmak üzere olduğu gibi saklamak en muvafıktır; Mümkün değilse fotoğrafisini çıkartmalı, o da olmazsa bu dediğim usulde resmini yapmalı.

984

Bazan mahalli cürümde kanlı el veya parmak lekelerine tesadüf olunur. tabii bu izler bazı ahvalde mücrimin cürmü ne tarzda ika ettiğine, akibi cinayette ne yaptığına yalnız mı yoksa şeriki cürmü de olup olmadığına dair malûmat istihsaline medar olur. Fakat el kâğıt, cam, cilalı avanii madeniye, ilâ.. gibi eşya üzerinde iz bırakmak için mutlaka kanlı veyahut başka bir şeyle lekeli olmak icap etmez. Bu izler huleyyimatı cildiyenin içinde ve parmakların leplerinde hasıl ettiğl hututun izleri olup huleymatın bu hizada taazzu etmiş olan ter ve mevaddı düheniyeden neşet eder.

Halbuki zahiren pek gelişi güzel gibi görünen bu izler hakikat halde herkesin şahsına mahsus evsaftadır.

O surette ki avam halkın mühür yerine parmak basmaları mühürden daha hakikî bir damgadır. Hal böyle olunca bir yerde tesadüf olunan bir izi her hangi bir maznunun parmak izile mukayese etmekten tahkikatı adliyede ne kadar büyük istifadeler temin olunacağı kendiliğinden anlaşılır. Bu usul bir çok vekayide mücrimleri bulmağa kifayet etmiştir, tasavvur ediniz! bir hırsız bir evin camını kırarak içeri girmiş; bittabi kırdığı veya kestiği camın kenarında parmaklarının izi kalır, bunların fotoğrafileri alındıktan ve hatta daha iyi tetkik edilebilmek üzere bir az da büyütüldükten sonra parmak izi dairesindeki fişlerle tatbik edilip te hangi sabıkalının parmak izi olduğu tayin edildikten sonra o sabıkalının eşkâli ve fotoğrafyası taharri memurlarına tevdi edilerek mücrimi bulmak gayet kolay olur. Parmak izleri cam ve eşyayi madeniye üzerinde pek aşikâr olur; kâğıt üzerinde o kadar aşikâr olmaz; izler nefes boğusile daha vazih olur. İz ne kadar aşikâr olursa olsun fotoğrafyasını çekmek için ranforse etmek lâzımdır bunun için de en basiti Mösyö Bertiyonun yaptığı gibi izin üzerine bir az kurşun kalemi tozu gezdirmektir. Badehu hafif silkeleyip üfleyince boş yerdeki tozlar uçar; iz üzerindekiler izi tekvin eden ter ve yağ bakayasına yapışır ve bu suretle izi gayet ayan kılar.

Bazanda esnayı tahkikatta delâil ve emmarattan olmak üzere saç, kıl gibi şeyler bulunur. Meselâ âleti katil olmuş bir bıçak veya çakı üzerinde kıl bakiyesine tesadüf olunur: Kezalik

985

vak'a olur ki maktul katil ile boğuşurken saç ve sakalına sarılıp yolmuş olur: Cesedin avucunda böyle bir miktar saç ve sakal bulunur; vak'a da olur ki keşfolunacak bir kaç saç veya sakal teli sayesinde cürmün ika olunduğu mahal taayyün eder; kezalik bazı ahvalde birkaç kıl bir hetki ırzın delili kat'isi olur: Tasavvur ediniz ki hetki ırz etmekle müttehem bulunan şahsın uzvu tenasülü üzerinde yapışıp kalmış bir kaç kıl parçası bulunur; bu kılları muayene ettirerek ırzı hetk olunduğu iddia olunan kadının azayı tenasüliyei haricisindeki kıllardan olduğu sabit olursa bu delilin kıymeti bittabi pek yüksek olur. Emmarat arasında kıl veya saç parçalarına tesadüf olunduğu takdirde evvel emirde bunların bir insan kılı mı yoksa bir hayvan kılı mı olduğunu. insan kılı ise vücudun hangi kısmındaki kıllardan olduğunu, bunların yolup koparılarak mı, yoksa kendiliklerinden mi düşmüş olduklarını tetkikatı hurdebiniye ile taayün etmek mümkündür; ve eldeki emareyi tabibi adliye tetkik ettirerek şu tafsil ettiğim mes,eleler hal ve tavzih ettirilirse bazı tahkikatta ne kadar faideli olacağı müstağnii beyandır.

986